

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 14. marta 2024. godine
Br. ref.: RK 2404/24

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučajevima br. KI164/23, KI173/23, KI174/23, KI175/23, KI176/23 i KI201/23

Podnosioci

Murat Sylja, Gentian Sylja, Shqipe Kelmendi, Rinor Sogojeva, Asdren Mustafaj, i,
Besnik Elshani

Ocena ustavnosti šest presuda Vrhovnog suda Kosova, i to; presude [Rev.br.93/2023] od 24.marta 2023. godine, presude [Rev. br. 103/23] od 28.marta 2023. godine, presude [Rev.br. 101/2023] od 21.marta 2023. godine, presude [Rev.br.92/2023], od 29.marta 2023. godine, presude [Rev.br. 102/2023] od 29.marta 2023 godine, i presude [Rev.br.93/2023] od 16.marta 2023. godine

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija
Nexhmi Rexhepi, sudija i
Enver Peci, sudija

Podnosioci zahteva

1. Zahtev KI164/23 podneo je Murat Sylja, iz Glogovca (u daljem tekstu: prvi podnosilac zahteva), koga pred sudom zastupa Bashkim Latifi.
2. Zahtev KI173/23 podneo je Gentian Sylja, iz Glogovca (u daljem tekstu: drugi podnosilac zahteva), koga pred sudom zastupa Shpëtim Sadiku, advokat iz Lipljana.
3. Zahtev KI174/23 podneo je Shqipe Kelmendi, iz Kosova Polja (u daljem tekstu: treći podnosilac zahteva), koga pred sudom zastupa Shpëtim Sadiku, advokat iz Lipljana.
4. Zahtev KI175/23 podneo je Rinor Sogojeva, iz Prištine (u daljem tekstu: četvrti podnosilac zahteva), koga pred sudom zastupa Shpëtim Sadiku, advokat iz Lipljana.
5. Zahtev KI176/23 podneo je Asdren Mustafa iz Srbice (u daljem tekstu: peti podnosilac zahteva), koga pred sudom zastupa Shpëtim Sadiku, advokat iz Lipljana.
6. Zahtev KI201/23 podneo je Besnik Elshani iz Glogovca (u daljem tekstu: šesti podnosilac zahteva), koga pred sudom zastupa advokat Gazmend Sopa iz Lipljana.
7. Imajući u vidu da postoje šest podnosioca zahteva Ustavni sud Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud), će u nastavku rešenja između ostalog koristiti i grupni termin podnosioci zahteva kada je to potrebno.

Osporena odluka

8. Podnosioci zahteva osporavaju ustavnost različitih presuda Vrhovnog suda, koje su donete u različitim vremenskim intervalima, konkretnije;
9. Prvi podnosilac zahteva osporava presudu [Rev.br.93/2023] Vrhovnog suda od 24.marta 2023. godine, koja je uručena podnosiocu zahteva 4.aprila 2023.godine.
10. Drugi podnosilac zahteva osporava presudu [Rev. br. 103/23] Vrhovnog suda od 28.marta 2023. godine, koja je uručena podnosiocu zahteva 24.aprila 2023.godine.
11. Treći podnosilac zahteva osporava presudu [Rev.br. 101/2023] Vrhovnog suda od 21.marta 2023. godine, koja je uručena podnosiocu zahteva 24.aprila 2023.godine.
12. Četvrti podnosilac zahteva osporava presudu [Rev.br.92/2023], Vrhovnog suda od 29.marta 2023. godine, koja je uručena podnosiocu zahteva 24.aprila 2023.godine.
13. Peti podnosilac zahteva osporava presudu [Rev.br. 102/2023] Vrhovnog suda od 29.marta 2023 godine, koja je uručena podnosiocu zahteva 24.aprila 2023.godine.
14. Šesti podnosilac zahteva osporava presudu [Rev.br.147/2023] Vrhovnog suda od 27.aprila 2023. godine, koja je uručena podnosiocu zahteva 30.maja 2023.godine.

Predmetna stvar

15. Predmetna stvar svih šest zahteva je ocena ustavnosti gore navedenih presuda Vrhovnog suda, kojima se podnosiocima zahteva navodno povređuju osnovna prava i slobode zagarantovana članovima: 24. [Jednakost pred zakonom], 31. [Pravo na

pravično i nepristrasno suđenje], 46. [Pravo na imovinu] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), kao i članovima 6. (Pravo na pravično suđenje), 14. (Zabrana diskriminacije), članom 1 protokola 12 (Opšta zabrana diskriminacije), i članom, 1 protokola 1 (Zaštita imovine), Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP).

Pravni osnov

16. Zahtevi su zasnovani na stavovima 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članu 22. (Procesuiranje podnesaka) i članu 47. (Individualni zahtevi) Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon), kao i na pravilima 25. [Podnošenje podnesaka i odgovora] i 32. [Spajanje i razdvajanje zahteva] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).
17. Dana 7. jula 2023. godine, Poslovnik o radu Ustavnog suda Republike Kosovo br. 01/2023, objavljen je u Službenom listu Republike Kosovo i stupio je na snagu petnaest (15) dana od dana objavljivanja. Shodno tome, prilikom razmatranja zahteva, Ustavni sud se poziva na odredbe navedene Uredbe, kojom je ukinut Pravilnik o radu Ustavnog suda br. 01/2018. S tim u vezi, u skladu sa pravilom 78 (Prelazne odredbe) Pravilnika o radu br. 01/2023, izuzetno će se i dalje primenjivati pojedine odredbe Pravilnika o radu br. 01/2018 u slučajevima registrovanim u Sudu pred ukidanje, samo ako i u meri u kojoj su povoljniji za stranke

Postupak pred Sudom

18. Dana 27. jula 2023. godine, zastupnik prvog podnosioca podneo je zahtev Sudu. Sud je zahtev registrovao sa oznakom KI164/23
19. Dana 2. avgusta 2023. godine, predsednica Suda je odlukom [GJR.KI164/23], za zahtev KI164/23, imenovala sudiju Safeta Hoxha za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Radomir Laban, (predsedavajući), Remzije Istrefi-Peci, i Enver Peci, članovi.
20. Dana 4. avgusta 2023. godine, Sud je obavestio zastupnika podnosioca u zahtevu KI164/23 o registraciji zahteva, i istog dana jednu kopiju zahteva, poslao Vrhovnom sudu.
21. Dana 18. avgusta 2023. godine, zastupnik drugog, trećeg, četvrtog i petog podnosioca zahteva je poslao zahteve putem pošte, koje je Sud primio i registrovao 22. avgusta 2023. godine, sa oznakama KI 173/23, KI174/23, KI175/25, KI176/23.
22. Dana 1. septembra 2023. godine, predsednica Suda je odlukom [GJR.KI173/23], za zahtev KI173/23, imenovala sudiju Remzije Istrefi-Peci za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Selvete Gerxhaliu Krasniqi (predsedavajuća), Safet Hoxha i Radomir Laban, članovi.
23. Dana 1. septembra 2023. godine, predsednica Suda je odlukom [GJR.KI174/23], za zahtev KI174/23, imenovala sudiju Nexhmi Rexhepi za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Bajram Ljatifi (predsedavajući), Safet Hoxha i Remzije Istrefi Peci članovi.
24. Dana 1. septembra 2023. godine, predsednica Suda je odlukom [GJR.KI175/23], za zahtev KI175/23, imenovala sudiju Envera Pecija za sudiju izvestioca i Veće za

razmatranje, sastavljeno od sudija: Gresa Caka Nimani (predsedavajuća), Bajram Ljatici i Remzije Istrefi Peci, članovi.

25. Dana 1. septembra 2023. godine, predsednica Suda je odlukom [GJR.KI176/23], za zahtev KI176/23, imenovala sudiju Selvete Gerxhaliu Krasniqi za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Gresa Caka Nimani (predsedavajuća), Bajram Ljatici i Safet Hoxha članovi.
26. Dana 7.septembra 2023.godine, Sud je obavestio zastupnika drugog, trećeg, četvrtog i petog podnosioca o registraciji zahteva, i istog dana po jednu kopiju zahteva, poslao Vrhovnom sudu. Takođe istog dana Sud je poslao i pismo Osnovom sudu u Lipljanu u kome je tražio dokaz kada su osporene presude Vrhovnog suda uručene podnosiocima zahteva.
27. Dana 13.septembra 2023.godine, Osnovni sud iz Lipljana je poslao dopis Sudu zajedno sa otpremnicama kao dokazom o datumu uručenja osporenih presuda Vrhovnog suda.
28. Dana 22.septembra 2023.godine zastupnik šestog podnosilac je podneo zahtev Sudu.
29. Dana 26. septembra 2023. godine, predsednica Suda je odlukom [GJR.KI201/23], za zahtev KI201/23, imenovala sudiju Radomira Labana za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Remzije Istrefi Peci (predsedavajuća), Nexhmi Rexhepi i Enver Peci članovi.
30. Dana 6.oktobra 2023.godine, Sud je obavestio zastupnika šestog podnosioca o registraciji zahteva, i istog dana jednu kopiju zahteva, poslao Vrhovnom sudu. Takođe istog dana Sud je poslao i pismo Osnovom sudu u Lipljanu u kome je tražio dokaz kada je osporena presuda uručena podnosiocu zahteva.
31. Dana 11.oktobra 2023.godine, Osnovni sud u Lipljanu je poslao dopis Sudu zajedno sa otpremnicom kao dokazom o datumu uručenja osporene presude Vrhovnog suda.
32. Dana 11.oktobra 2023.godine, predsednica Suda je naredbom Urdh. KI173/23, KI174/22, KI175/23, KI176/23 i KI201/23, naložila spajanje zahteva KI173/23, KI174/22, KI175/23, KI176/23 i KI 201/23 sa zahtevom KI164/23, a sudija izvestilac i sastav veća su ostali isti kao u prvom registrovanom zahtevu KI164/23.
33. Dana 13. oktobra 2023. godine, Sud je obavestio zastupnike podnosioca zahteva da se zahtevi KI173/23, KI174/22, KI175/23, KI176/23 i KI 201/23, spajaju sa zahtevom KI164/23.
34. Dana 15. novembra 2023.godine, zastupnik podnosioca u zahtevima KI 173/23, KI174/23, KI175/25, KI176/23, poslao je dopunu zahteva. U dopuni, zastupnik podnosioca je dostavio još jedan slučaj sa istim predmetom spora kao dokaz, da redovni sudovi nemaju ujednačenu sudsku praksu kada odlučuju po pitanju istih ili sličnih tužbenih zahteva.
35. Dana 13.oktobra 2024. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno iznelo preporuku Sudu o neprihvatljivosti zahteva.

Pregled činjenica

36. Sud uvidom u spise predmeta svih šest zahteva primećuje da se suština svih njih odnosi na prestanak radnog odnosa koji su podnosioci zahteva imali zaključenim na određeno vreme sa svojim poslodavcem „Međunarodnim aerodromom Kosovo Limak D.D” (u nastavku teksta:poslodavac Limak). Međutim i pored činjenice da je suština svih zahteva ista, Sud će radi jasnijeg pregleda činjenica i razumevanja svih šest podnetih zahteva, u nastavku rešenja svaki od njih predstaviti pojedinačno.

Pregled činjenica u vezi sa prvim podnosiocem zahteva (zahtev KI 164/23)

37. Podnosilac zahteva je 15.juna 2015. godine, pa do 03.aprila 2020 godine, imao zaključen ugovor o radi na određeno vreme sa poslodavcem Limak-om, za poziciju nosač prtljaga. Njegov ugovor o radi je više puta produžavan, ali uvek za tačno određeni vremenski period.
38. Na osnovu spisa predmeta dalje proizilazi da su 19.avgusta 2019. godine, radnici Limak-a započeli štrajk, koji je organizovan od strane Sindikata i koji je trajao tri dana. Zahtevi štrajkača su se odnosili na uslove i njihove naknade (plaćanje za opasnost na radu, topli obrok, dodatne radne časove, ne diskriminacija, itd.).
39. Dana 06.marta 2020. godine, poslodavac Limak je podnosiocu zahteva poslao obaveštenje da njegov ugovor o radu neće biti produžen.
40. Dana 11.marta.2020. godine podnosilac zahteva je podneo žalbu žalbenoj instanci poslodavca (LIMAK) protiv obaveštenja o ne-produžanju njegovog ugovora o radu od 06.marta 2020. godine ,navodeći *“da je obaveštenje LIMAK-a od 06.03.2020. god. bilo protiv zakonito jer je ono doneto iz razloga što je on bio jedan od članova sindikata koji je podržao protest, te je samim tim i zahtevao da se to obaveštenje ukine”*.
41. Dana 16.marta.2020. godine, žalbena instanca Limak-a, poslala je „Odgovor“ na žalbu podnosioca zahteva navodeći da su žalbeni navodi neosnovani i da je obaveštenje od 06.marta.2020. godine, doneto u skladu sa Zakonom o radu, odnosno sa članom 67. (1.3) i članom 71. (2). Štaviše žalbena instanca Limak-a je odbacila navode da njemu ugovor nije produžen samo zato što je isti član Sindikata Aerodroma.
42. Udruženja sindikata poslodavaca Limak, među kojima je bio i podnosilac zahteva podneli su žalbu Inspektoratu rada u kome su tražili poništenje obaveštenja od 6.marta 2023.godine, o prekidu radnog odnosa.
43. Dana 02.aprila.2020. godine, Inspektorat rada je doneo odluku [Br. Izveštaja 01-14-66/2020-1], kojom je poništio Obaveštenja Limak-a od 6.marta 2023.godine, o ne produžavanju radnog odnosa za 28 (dvadeset osam) radnika, među kojima se nalazio i podnosilac zahteva.
44. Poslodavac Limak je podneo žalbu drugostepenom organu Inspektorata rada, na odluku [Br. Izveštaja 01-14-66/2020-1], Inspektorata rada.
45. Dana 06.aprila.2020. godine podnosilac zahteva je podneo tužbu pri Osnovnom sudu u Prištini, Ogranak u Lipljanu u daljem tekstu :Osnovni sud) , protiv odluke Limak-a od 6.marta 2020 godine. U tužbi podnosilac je zahtevao poništenje odluke –

obaveštenja od 06.marta.2020. godine, povratak na rad i radne zadatke, kao i naknadu ličnog dohotka.

46. Dana 6.avgusta 2020. godine, drugostepeni organ Inspektorata rada doneo je odluku kojom je žalbu Limak, odbio kao neosnovanu, dok je odluku [Br. Izveštaja 01-14-66/2020-1], Inspektorata rada potvrdio u celosti.
47. Dana 23. avgusta 2020 godine, Osnovni sud je doneo presudu [C.nr.490/20], kojom je usvojio tužbeni zahtev podnosioca kao osnovan, ponišio obaveštenje Limak od 6.marta 2020.godine, naložio da se podnopsilac zahteva vrati na radno mesto, kao i da mu se nadoknadi materijalna šteta u iznosu od 5.275,36 evra.
48. U obrazloženju presude [C.nr.490/20],Osnovni sud je naveo:

"[...] Sud je došao do zaključka da je obaveštenje tužene o ne obnavljanju ugovora o radu nezakonito, te da je isto kao takvo doneto uz povredu odredbe člana 4. Zakona o obligacionim odnosima, ovo iz razloga što iako je tužiocevo radno mesto u kome je radio kod tužene od pocetka stupanja na snagu prvog ugovora o radu od 15.06.2015. godine za jedan vremenski period do 15.06.2016. godine, dok je od 01.06.2017. godine do 03.04.2020. godine gde je tužilac radio kod tužene, bilo je radno mesto na nadodređeno vreme, tužena kao poslodavac je zaključila ugovor o radu na određeno vreme, od 01.06.2017. godine do 03.04.2020. godine i kontinuirano sa 3 ugovora o radu na određeno vreme i 2 njihove izmene, ovaj ugovor je produžen do 03.04.2020. godine i do tada je radno mesto na kome je tužilac radio bilo radno mesto na neodređeno vreme, tako da je ovakvim uzastopnim ugovorima zaključenim na određeno vreme narušen princip savesnosti poštenja, čime je tužilac držan u neizvesnoj pravnoj situaciji..."

Stoga sud ocenjuje da se zaposleni ne može odreći prava radnika proisteklih iz prinudne odredbe člana 5.1 Zakona o radu, gde je utvrđeno da je Diskriminacija zabranjena u zapošljavanju i u profesiji, vezano sa regrutovanje u zaposlenosti, treniranje, promovisanje zapošljavanja, uslove zaposlenja ,disciplinske mere anuliranja ugovora ili drugih pitanja uređena ovim zakonom i drugim važećim zakonima, pa po ovom osnovu tužena nije dokazala činjenicu da je poštovala zabranu diskriminacije."

49. Poslodavac Limak je podneo žalbu Apelacionom sudu na presudu [C.nr.490/20], Osnovnog suda , navoidecći Povrede odredaba parničnog postupka, člana 182, stav 1 i 2 tačka n, člana 8 i člana 164 stav 4 ZPP-a; Netačne ili nepotpune provere činjeničnog stanja, član 183. ZPP-a; i Pogrešne primene materijalnog prava, član 184. ZPP-a.
50. Dana 19.januara 2023.godine, Apelacioni sud je doneo presudu [Ac.br.9143/2021], kojom je usvojio žalbu Limak-a, preinačio presudu [C.nr.490/20] Osnovnog suda, na način da je tužbeni zahtev podnosioca zahteva u kome je tražio da se poništi obaveštenje tužene o ne-produženju ugovora o radu od 06.marta 2020. godine, odbio kao neosnovano.
51. U obrazloženju presude [Ac.br.9143/2021], Apelacioni sud je naveo:

„[...] u konkretnom slučaju tužioca, obaveštenje o ne obnavljanju ugovora o radu nije nezakonito, ali je u skladu sa članom 67. st. 1 tačka 1.3 Zakona o radu, kojim je jasno definisana situacija otkaza ugovora o radu po pravnoj snazi, gde se, između ostalog, u tački 1.3 navedenog člana ističe da radni odnos prestaje po

pravnoj snazi po isteku roka trajanja ugovora“ Tako da, presuda mimo ovog trajanja ugovora, nije potkrepljena zakonom.

Prema oceni Apelacionog suda, u ovakvim okolnostima, kada je istekao ugovor o radu kao instrument za ostvarivanje radnog odnosa, vraćanje tužioca na posao je postalo neizvodljivo, iz razloga što je ugovor o radu istekao. Istekom ugovora o radu po pravnoj snazi tužiocu je prestao radni odnos, a obaveštenjem tužene od 06.03.2020. godine.

Dakle, prema oceni Apelacionog suda, na osnovu dokazanog činjeničnog stanja, sada i prvo stepenog suda, proizilazi da je tužilac imao ugovor o radu na određeno vreme, koji je zapravo više puta produžen, ali i pored ovih produženja, celokupni radni staž tužioca ne prelazi 10 godina, kako to zahtevaju odredbe člana 10. stav 5. Zakona o radu, gde je izričito predviđeno da:

„Ugovor za jedan određeni period koja se zasniva na jasan način ili samorazumljiv za jedan period dužeg od deset (10) godine, zaposlenja smatra se kao ugovor za neodređeno vreme“. Međutim, takvu situaciju nemamo u slučaju tužioca, koji je, prema spisima ovog predmeta, u trenutku pokretanja ovog spora imao 3 godine i dva meseca radnog staža.

Apelacioni sud ocenjuje da je prvo stepeni sud pogrešno primenio materijalno pravo kada je doneo odluku da poništi obaveštenje od 06.03.2020. godine, po osnovu diskriminacije, a tužioca vrati na radno mesto. Apelacioni sud, na osnovu okolnosti i činjeničnog stanja predmeta, ocenjuje da ne postoji uzročno-posledična veza između ne obnavljanja ugovora o radu i diskriminacije tužioca na radnom mestu.”

52. Podnosilac zahteva je podneo zahtev za reviziju Vrhovnom sudu protiv presude [Ac.br.9143/2021], Apelacionog suda, navodeći da je „Apelacioni sud pogrešno primenio materijalne odredbe iz člana 5., stav 1., člana 70., stav 1.4.1., 1.4.2. i 1.6. člana 70., 71., stav 1. u vezi sa članom 76., stav 1., članovima 78., 79., članom 24., stav 1. Zakona o radu, članom 4. ZOO, članovima 49. i 54. Ustava Republike Kosovo, u vezi sa članovima 6. i 11. Evropske konvencije.”
53. Dana 24.marta 2023.godine, Vrhovni sud je doneo presudu [Rev.br.100/2023], kojom je odbio zahtev za reviziju podnosioca zahteva. U obrazloženju presude Vrhovni sud je naveo:

“[...] presuda nije obuhvaćena pogrešnom primenom materijalnog prava, kao što se navodi iz revizije. To zbog toga što, kao što je drugostepeni sud utvrdio, odluka tuženog o ne obnavljanju ugovora o radu je doneta u skladu sa, između ostalog, odredbama iz člana 10., stav 1., stav 2., člana 67., pod stav 1.3., člana 71., stav 2. Zakona o radu, koje odredbe predviđaju, odnosno regulišu slučajeve i zakonske uslove o raskidu, odnosno ne obnavljanju ugovora o radu, a koji su, u konkretnom slučaju bili ispunjeni.

Tako da je drugostepeni sud, u konkretnom parničnom predmetu, imao u vidu odlučujuću – relevantnu činjenicu, da je radni odnos bio osnovan na određeno vreme, prema tome, iz toga, ugovor o radu tužioca nije obnovljen, isti je istekao po sili zakona (ex lege – član 67., stav 1., pod stav 1.3. Zakona o radu). I po zakonskoj odredbi iz člana 10., stav 2., pod stav 2.2. Zakona o radu, predviđa se da se ugovor o radu zaključuje „na određeno vreme“, kao i u konkretnom pravno – parničnom predmetu. U međuvremenu, odredbom iz člana 71., stav 2. Zakona

o radu propisuje se da: „Poslodavac ima pravo da raskine Ugovor o radu na ograničeno vreme uz obaveštenje od trideset (30) kalendarskih dana [...]”

[...] nisu održivi ni žalbeni navodi iz revizije u vezi sa navodom da se u ovom slučaju bavimo kolektivnim otpuštanjem sa posla, odnosno, sa članom 76. ZR, a što nije održivo iz činjenice jer odredba iz člana 76.1. ZR, koji govori o kolektivnom otpuštanju sa posla, odnosi se na odredbu iz člana 70., stav 1., pod stav 1.1. ZR, koji govori o raskidu ugovora o radu od strane poslodavca, kada se takav raskid obrazlaže sa ekonomskim, tehničkim ili organizacionim razlozima, a što, ovde nije slučaj...”.

Pregled činjenica u vezi sa drugim podnosiocem zahteva (zahtev KI 173/23)

54. Podnosilac zahteva je od 16.juna 2016. godine, pa do 31.juna. 2020. godine, imao zaključen ugovor o radi na određeno vreme sa poslodavcem Limak-om, za poziciju čistača terminala i zgrada. Njegov ugovor o radi je više puta produžavan, ali uvek za određeni vremenski period.
55. Na osnovu spisa predmeta proizilazi da su 19.avgusta 2019. godina, radnici Limak-a započeli štrajk, koji je organizovan od strane Sindikata i koji je trajao tri dana. Zahtevi štrajkaca su se odnosili na uslove i njihove naknade (plaćanje za opasnost na radu, topli obrok, dodatne radne časove, ne diskriminacija, itd.).
56. Dana 31.januara.2020. godine, poslodavac Limak je podnosiocu zahteva poslao Obaveštenje o ne obnavljanju ugovora za rad.
57. Dana 07.februara.2020. godine, podnosilac zahteva je podneo zahtev žalbenoj instanci poslodavca Limak.
58. Dana 20.februara.2020. godine, Departman za ljudske resurse LIMAK-a, je odgovorio na žalbu podnosioca zahteva navodeći da je njegova žalba neosnovana, jer *“Obaveštenje od 31.01.2020. godine je izvršeno u skladu sa Zakonom o radu, odnosno članom 67 (1.3) i članom 71 (2).”*
59. Dana 13.marta 2020. godine, podnosilac je podne tužbu pri Osnovnom sudu protiv poslodavca Limak u kojoj je tražio poništavanje odluke-Obaveštenja od 31.januara 2020. godine; vraćanje na posao i radne zadatke kao i nadoknadu prihoda.
60. Dana 19.maja.2021. godine, Osnovni sud doneo je presudu [C.br. 466/20], kojom je usvojio kao osnovan tužbeni zahtev podnosioca zahteva, poništeno je Obaveštenje tužene (LIMAK), za ne produženje ugovora za radu, obavezala poslodavca da u roku od 7 dana, nakon prijema presude Osnovnog suda, vrati na posao i radne zadatke i istovremeno nadoknadi mu materijalnu štetu za period od 01.februara.2020. godine do 09.novembra .2020. godine, u ime plata, u iznosu od 2,182.07 evra.
61. U obrazloženju presude [C.br. 466/20], Osnovni sud je naveo:

[...] sud je došao do zaključka da odluka tužene o ne obnavljanju protivzakonita, ista je doneta u suprotnosti sa odredbama člana 4. ZOO-a, zbog činjenice jer iako je radno mesto tužioca gde je radio kod tužene od početka prvog od 06.06.2016. godine, ugovora od 15.06.2017. godine i amandmana ugovora od 14.09.2017. godine, gde je tužilac radio sa prekidima, odnosno (ne na neprekidan način), bilo

je stalno radno mesto, tužena, kao poslodavac je zaključila ugovor za rad na određeno vreme od 03.04.2018. godine do 31.07.2018. godine i na neprekidan način sa njenim 8 amandmanima, ovaj ugovor mu je nastavljen do 31.01.2020. godine.

Tako da sud odlučuje da posloprimac ne može odustati od prava radnika koja proizilaze od obavezujućih odredbi iz člana 5.1. Zakona o radu, gde se određuje da je zabranjena bilo koja diskriminacija u zapošljavanju, zanimanju, u vezi sa regrutiranjem na zapošljavanje, obuku, promovisanju zapošljavanja, uslove zapošljavanja, disciplinske mere, prekid ili drugih pitanja iz radnog odnosa regulisanim sa ovim zakonom i drugim važećim zakonima, i po ovoj osnovi, tužena nije uspela da utvrdi činjenicu da se pridržavao zabrani diskriminacije.

Činjenica da je odluka tužene nezakonita, potvrđuje se i u članu 1. tužioca, izdatog od tužene 03.04.2018. godine, u koji se određuje da je isti zaključen na određeno vreme i zavisno od uslova kompanije i operativnim okolnostima, kao i učinka zaposlene, ugovor se može nastaviti [...].

Ovo zbog činjenice jer u ove odluke se pominje da se tužiocu neće pružiti novi ugovor za rad jer zasnivajući se u član 67. stav 1.3 i 2, član 71. Zakona Kosova o radu br. 03/L-212, istoj se neće obnoviti aktuelni ugovor zapošljavanja, tako da na osnovu ovoga i odluke o ne obnavljanju, nema pravne osnove za prekid zasnivajući se u gore navedene razloge, tako da sud ocenjuje da odluka tužene od 31.01.2020. godine, kao i odgovor na žalbu od 20.02.2020. godine, sa kojim je tužiocu prekinut ugovor za rad, donete su uz kršenje zakonskih odredaba Zakona o radu...”

62. Poslodavac Limak je podneo žalbu Apelacionom sudu na presudu [C.nr.466/20], Osnovnog suda, navodeći povrede odredaba parničnog postupka, člana 182, stav 1 i 2 tačka n, člana 8 i člana 164 stav 4 ZPP-a; Netačne ili nepotpune provere činjeničnog stanja, član 183. ZPP-a; i Pogrešne primene materijalnog prava, član 184. ZPP-a.
63. Dana 6.decembra 2020.godine, Apelacioni sud je doneo presudu [Ac.br. 7926/2021], kojom je usvojio žalbu Limak-a, preinačio presudu [C.nr.466/20], Osnovnog suda na način da je tužbeni zahtev podnosioca u kome je tražio da se poništi odluka tuženog o ne produženje ugovora od 31.januara.2020. godine, odbije kao neosnovan.
64. U obrazloženju presude [Ac.br. 7926/2021], Apelacioni sud je naveo:

„[...] prvostepeni sud je na pogrešan način utvrdio i odlučio da je tužbeni zahtev osnovan, zbog činjenice jer u konkretnom slučaju, tužilac sa tuženim, na osnovu slobodne volje, zaključili ugovor za rad na određeni vremenski period na osnovu odredaba Zakona o radu, i to: prema članu 10. stav 1, predviđa oblik „Ugovor za rad zaključuje se u pisanoj formi i potpisuju ga poslodavac i zaposleni“, a sa stavom 2, tačka 2.2, ovog člana, predviđa zaključak ugovora na određeno vreme. Prema članu 11. ovog Zakona, koji predviđa sadržaj „Ugovor za rad sadrži: 1.7. vreme trajanja ugovora za rad“. Apelacionom sudu proizilazi da su se u konkretnom slučaju predvideli ovi zakonski kriterijumi, dakle ugovor za rad zaključen između tužioca i tuženog, obuhvatio je određeni vremenski rok za koji je zaključen ugovor i aneks ugovori, i shodno tome, tužilac je bio svestan da zaključuje ugovor na određeno vreme.“

„Nakon analiziranja odredbe člana 67. stav 1.3, Zakona za rad, koji predviđa prekid ugovora za rad prema važećem zakonu istekom vremenskog trajanja ugovora, Apelacionom sudu proizilazi da u konkretnom slučaju, prvostepeni sud je pogrešno primenio materijalno pravo kada je usvojio tužbeni zahtev tužioca kao osnovanog u članu 70, 71, 78 i 79. Zakona o radu. Ovo zbog činjenice jer u ovom slučaju se mora primeniti član 67. stav 1, tačka 1.3, Zakona o radu, jer se radi sa ugovorom za rad zaključen na određeni vremenski period i istekom tog perioda, ugovor za rad se prekine prema važećem zakonu (ex lege), osim ako se ugovorne stranke slože za njegovo produženje.“

65. Podnosilac zahteva je podneo zahtev za reviziju Vrhovnom sudu protiv presude [Ac.br. 7926/2021], Apelacionog suda, navodeći da „Drugostepeni sud nije primenio materijalne odredbe člana 5. stava 1, člana 70. stava 1.4.1, 1.4.2 i 1.6, člana 70, 71. stav 1, u vezi sa članom 76. stav 1, člana 78, 79, člana 24. stav 1, Zakona o radu, člana 4. ZOO-a, člana 49, 54. Ustava Republike Kosova, u vezi sa članom 6 i 11. Evropske konvencije.“

66. Dana 28.marta 2023.godine Vrhovni sud je doneo presudu [Rev.br. 103/23], kojom je odbio kao neosnovanu reviziju podnosioca, podnetu protiv presude [Ac.br. 7926/21] Apelacionog suda Kosova. U obrazloženju presude Vrhovni sud je naveo:

„[...] članom 67. stav 1, tačka 1.3, ovog zakona, određuje se: „.. Ugovor za rad prema zakona na snagu se prekida istekom vremena trajanja ugovora; ...“.

Sa članom 71. stav 2 ovog zakona, određuje se: „.. Poslodavac ima pravo da raskine ugovor za rad na ograničeno vreme uz obaveštenje od trideset (30) kalendarskih dana, Poslodavac koji ne namerava obnoviti ugovor za određeni period treba da informiše zaposlenog najmanje trideset (30) dana pre isteka ugovora .Neuspeh da nastupa na ovaj način će dati zaposlenom pravo da produži za dodatnih trideset (30) kalendarskih dana uz isplatu pune plate.

Iz tumačenja zakonskih odredaba Zakona o radu i odredaba ugovora za rad od 05.05.2016. godine, 15.05.2017. godine i od 03.04.2018. godine i amandmana ugovora, kao i iz razmatranja svih dokaza i spisova predmeta, i Vrhovni sud Kosova je došao do zaključka da je tužbeni zahtev tužioca u potpunosti neosnovan. U ovom smislu, drugostepeni sud je na pravičan način konstatirao i odlučio da je tužbeni zahtev tužioca u potpunosti neosnovan kao u izreci presude, jer tužilac i tuženi njihov odnos-njihova prava i obaveze, poslodavac-posloprimac su regulisali ugovorom u pismenom obliku, određujući tačno njihova recipročna prava i obaveze, sud je konstatirao da ugovori za rad su zaključeni u potpunom skladu sa gore navedenim zakonskim odredbama, da uslovi ugovora za rad, zaključeni između tužioca i tuženog, zasnivajući se u vremensko trajanje radnog odnosa, kao i prekid radnog odnosa, kao što se dogodilo u ovom slučaju, u potpunom su skladu sa zakonskim odredbama Zakona o radu i odredbama ugovora za rad. U ovom slučaju, tuženi je sa odlukom obavestio tužioca za ne obnavljanje ugovora za rad, zbog isteka ugovora iako nije bio obavezan da uradi tako nešto u smislu gore navedenih zakonskih odredaba.

Vrhovni sud Kosova je ocenio kao neosnovanu i tvrdnju tužioca da je njegov zahtev osnovan na osnovu člana 10. stav 5, Opšteg kolektivnog sporazuma Kosova, sa kojom se određuje da: „Ugovor za rad na određeno vreme koji se obnavlja na jasan i samorazumljiv način, za određeni period zaposlenja dužeg od tri (3) godina, smatraće se kao ugovor sklopljen na neodređeno vreme“, jer:

Opšti kolektivni sporazuma Kosova zaključen 18.03.2014. godine, zaključen i potpisan od Organizacije poslodavaca (Privredna komora Kosova i Kosovska alijansa za biznis), Organizacije zaposlenih (Udruženje nezavisnih sindikata Kosova), kao i Vlade Republike Kosova, (Ministarstvo rada i socijalne zaštite), ugovor koji je stupio na snagu 01.01.2015. godine, Iz ovoga proizilazi da iako bi se primenio član 10. stav 5 ovog sporazuma, od trenutka kada je tužilac osnivao radni odnos na određeno vreme po prvi put 05.05.2016. godine, dok je na snazi bio ovaj sporazum, nije imao tri godine rada, kod ovde tuženog, što znači da je tužbeni zahtev tužioca neosnovan.“

Pregled činjenica u vezi sa trećim podnosiocem zahteva (zahtev KI 174/23)

67. Podnositeljka zahteva je od 17.maja 2016 godine pa do 31.januara .2020. godine, imala zaključen ugovor o radi na određeno vreme sa poslodavcem Limak-om, za poziciju čistača terminala i zgrada. Njen ugovor o radi je više puta produžavan ali uvek za određeni vremenski period.
68. Na osnovu spisa predmeta proizilazi da su 19.avgusta 2019. god., radnici Limak-a započeli štrajk, koji je organizovan od strane Sindikata i koji je trajao tri dana. Zahtevi štrajkaca su se odnosili na uslove i njihove naknade (plaćanje za opasnost na radu, topli obrok, dodatne radne časove, ne diskriminacija, itd.).
69. Dana 31.januara 2020. godine, poslodavac Limak je podnositeljki zahteva poslao Obaveštenje o ne obnavljanju ugovora o radu.
70. Dana 07.februara .2020. godine, podnositeljka zahteva je podnela zahtev žalbenoj instanci poslodavca Limak.
71. Dana 20.februara 2020. godine, Departman za ljudske resurse Limak-a, je odgovorio na žalbu podnositeljke zahteva navodeći da je njena žalba neosnovana, jer Obaveštenje od 31.januara 2020. godine je izvršeno u skladu sa Zakonom o radu, odnosno članom 67 (1.3) i članom 71 (2).
72. Dana 13.marta.2020. godine podnositeljka zahteva je podnela tužbu protiv poslodavca Limaak, u kojoj je tražila poništavanje odluke-Obaveštenja od 31.januara 2020. godine; vraćanje na posao i radne zadatke kao i nadoknadu prihoda.
73. Dana 26.aprila .2021. godine, Osnovni sud je doneo presudu [C.br. 461/20], kojom je usvojena kao osnovan tužbeni zahtev podnositeljke, poništeno je Obaveštenje tužene za ne-produženje ugovora o radu, obavezao poslodavca Limak da je u roku od 7 dana, vrati na posao i radne zadatke i istovremeno nadoknadi joj materijalnu štetu za period od 01.februara.2020. godine do 18.novembra.2020. godine, u ime plata, u iznosu od 2,265.12 evra.
74. U obrazloženju presude [C.br. 461/20], Osnovni sud je naveo:

“[...] odluka tužene o ne obnavljanju ugovora je protivzakonita, ista je doneta u suprotnosti sa odredbama člana 4. ZOO-a, zbog činjenice jer iako je radno mesto tužilje gde je radio kod tužene od početka prvog od 17.05.2016. godine, ugovora od 15.06.2017. godine i amandmana ugovora od 14.09.2017. godine, gde je tužilja radila sa prekidima, odnosno (ne na neprekidan način) bilo je stalno radno

mesto, tužena, kao poslodavac je zaključila ugovor za rad na određeno vreme od 03.04.2018. godine do 31.07.2018. godine i na neprekidan način sa njegovim 8 amandmana, ovaj ugovor joj je nastavljen do 31.01.2020. godine, i do tog vremena, radno mesto gde je radila tužilja je bio stalno radno mesto, tako da sa takvim uzastopnim ugovorima izdatim na određeno vreme, prekršeno je načelo časnosti i poštenja, na ovaj način, zadržavajući tužilju na nesigurno pravno stanje tokom postojanja radnog odnosa od 03.04.2018. godine do 31.01.2020. godine

Tako da sud odlučuje da posloprimac ne može odustati od prava radnika koja proizilaze od obavezujućih odredbi iz člana 5.1. Zakona o radu, gde se određuje da je zabranjena bilo koja diskriminacija u zapošljavanju, zanimanju, u vezi sa regrutiranjem na zapošljavanje, obuku, promovisanju zapošljavanja, uslove zapošljavanja, disciplinske mere, prekid ili drugih pitanja iz radnog odnosa regulisanim sa ovim zakonom i drugim važećim zakonima, i po ovoj osnovi, tužena nije uspjela da utvrdi činjenicu da se pridržavao zabrani diskriminacije.

Sud ocenjuje da tužena, povodom ne obnavljanja tužilji, sa odlukom od 31.01.2020. godine i odgovora na žalbu od 20.02.2020. godine, nije poštovala zakonske odredbe predviđene Zakonom o radu i Kolektivnim sporazumom, kao i da iste odluke-odgovori, doneti su u suprotnosti sa ovim zakonom...”

75. Poslodavac Limak je podneo žalbu Apelacionom sudu na presudu [C.nr.461/20], Osnovnog suda, navodeći povrede odredaba parničnog postupka, člana 182, stav 1 i 2 tačka n, člana 8 i člana 164 stav 4 ZPP-a; Netačne ili nepotpune provere činjeničnog stanja, član 183. ZPP-a; i Pogrešne primene materijalnog prava, član 184. ZPP-a.
76. Dana 23. januara 2023.godine, Apelacioni sud je doneo presudu [Ac.br. 6799/2021] kojom je usvojio žalbu Limak-a, preinačio presudu [C.nr.461/20], Osnovnog suda na način da je tužbeni zahtev podnositeljke u kome je tražila da se poništi odluka tuženog o ne produženje ugovora od 31.januara.2020. godine, odbije kao neosnovan.
77. U obrazloženju presude [Ac.br. 6799/2021] Apelacioni sud je naveo:

“[...] prvostepeni sud je pogrešno konstatirao i odlučio da je tužbeni zahtev tužilje osnovan, zbog činjenice jer su u konkretnom slučaju, tužilja sa tuženim, na osnovu slobodne volje, zaključili ugovor za rad na određeni vremenski period na osnovu odredaba Zakona o radu, i to: prema članu 10. stav 1, koji predviđa oblik ugovora za rad „rad „Ugovor za rad zaključuje se u pisanoj formi i potpisuju ga poslodavac i zaposleni“, dok stavom 2, tačka 2.2. ovog člana predviđa zaključivanje ugovora za rad na određeno vreme. Prema članu 11. ovog Zakona koji reguliše sadržaj ugovora za rad „Ugovor za rad sadrži: vreme trajanja ugovora za rad“. Apelacionom sudu rezultuje da su se u konkretnom slučaju poštovali ovi zakonski kriterijumi, dakle, ugovor za rad zaključen između tužilje i tuženog, obuhvatio je određeni vremenski period za koji je zaključen ugovor i aneks ugovori, i shodno tome, tužilja je bila svesna da zaključuje ugovor za rad na određeno vreme.

Nakon analiziranja odredbe člana 67. stav 1.3, Zakona o radu, koji predviđa prekid ugovora za rad po važećem zakonu, istekom vremenskog trajanja ugovora, Apelacionom sudu proizilazi da je u konkretnom slučaju, prvostepeni sud pogrešno primenio materijalno pravo kada je usvojio tužbeni zahtev tužilje zasnivajući se u član 70, 71, 78 i 79. Zakona o radu. Ovo zbog činjenice jer u ovom

slučaju mora se preduzeti član 67. stav 1, tačka 1.3, Zakona o radu, jer se radi o ugovoru za rad zaključen na određeni vremenski period i istekom tog perioda, ugovor za rad se prekine po važećem zakonu (ex lege), osim ako se ugovorne stranke, slože za njegovo produženje.“

78. Podnositeljka zahteva je podnela zahtev za reviziju Vrhovnom sudu protiv presude [Ac.br. 6799/2021], Apelacionog suda, navodeći da „Drugostepeni sud nije primenio materijalne odredbe člana 5. stava 1, člana 70. stava 1.4.1, 1.4.2 i 1.6, člana 70, 71. stav 1, u vezi sa članom 76. stav 1, člana 78, 79, člana 24. stav 1, Zakona o radu, člana 4. ZOO-a, člana 49, 54. Ustava Republike Kosova, u vezi sa članom 6 i 11. Evropske konvencije.“
79. Dana 21.marta 2023.godine, Vrhovni sud je doneo presudu [Rev.br. 101/23] kojom je odbio kao neosnovanu reviziju podnositeljke, podnetu protiv presude [Ac.br. 6799/2021], Apelacionog suda. U obrazloženju presude Vrhovni sud je naveo:

„[...] odluka tužene za ne obnavljanje ugovora za rad je doneta u skladu, pored ostalog, i sa odredbama člana 10. stav 1, stav 2, člana 11, člana 67. stav 1, pod stav 1.3, člana 71. stav 2, Zakona o radu, odredbe koje predviđaju, odnosno regulišu slučajeve i zakonske uslove za prekid, odnosno, ne obnavljanje ugovora za rad, koji su se u konkretnom slučaju ispunili.

Tako da, drugostepeni sud, u konkretnom slučaju, uzeo je u obzir odlučujuć-relevantnu činjenicu da je radni odnos bio stvoren na određeno vreme, tako da, odavde,, ugovor za rad, tužilji, nije obnovljen, isti je istekao po važećem zakonu (ex-lege, član 67. stav 1, pod stav 1.3, Zakona o radu). Takođe i prema zakonskoj odredbi člana 10. stav 2, pod stav 2.2, Zakona o radu, predviđa se da se ugovor za rad zaključuje „za još jedno određeno vreme“, kao što je konkretni pravno-građanski slučaj. U međuvremenu, sa odredbom iz člana 71. stav 2, Zakona o radu, određuje se da „Poslodavac ima pravo da raskine Ugovor o radu na ograničeno vreme uz obaveštenje od trideset (30) kalendarskih dana,

Tako da, u gore navedenom smishlu, nisu održivi navodi revizije u vezi sa tvrdnjom da se u ovom slučaju radi i kolektivnim udaljavanjima sa posla, odnosno članom 76. ZR-a, što nije održivo, zbog činjenice jer odredba člana 76.1. ZR-a, koja govori u kolektivnim udaljavanjima sa posla, odnosi na odredbu člana 70. stav 1, pod stav 1.1, ZR-a, koja govori o prekidu ugovora za rad od strane poslodavca, kada se takav prekid obrazloži zbog ekonomskih, tehničkih ili organizacionih razloga, što ovde nije slučaj, jer u konkretnom pravno-građanskom slučaju, radi se o prekidu ugovor za rad po važećem zakonu, odnosno sa odredbom člana 67.1, 1.3, ZR-, koja predviđa da ugovor za rad prema zakonu na snagu, pored ostalog, prekida se istekom vremena trajanja ugovora“, kao što je konkretni pravno-građanski slučaj. „

Pregled činjenica u vezi sa četvrtim podnosiocem zahteva (zahtev KI 175/23)

80. Podnosilac zahteva je od 03.mja 2018 godine pa do 04.aprila 2020. godine, imao zasnovan radni odnos na određeno vreme sa poslodavcem Limak-om, na poziciju rukovodilac prtljaga. Njegov ugovor o radi je više puta produžavan, ali uvek za određeni vremenski period.
81. Na osnovu spisa predmeta proizilazi da su 19.avgusta 2019. godine, radnici Limak-a započeli štrajk, koji je organizovan od strane Sindikata i koji je trajao tri dana. Zahtevi

štrajkaca su se odnosili na uslove i njihove naknade (plaćanje za opasnost na radu, topli obrok, dodatne radne časove, ne diskriminacija, itd.).

82. Dana 06.marta.2020.godine, poslodavac Limak je podnosiocu zahteva poslao Obaveštenje o ne obnavljanju ugovora za rad.
83. Dana 12.marta .2020. godine, podnosilac zahteva je podneo zahtev žalbenoj instanci poslodavca Liamk.
84. Dana 16.maarta.2020. godine, Departman za ljudske resurse LIMAK-a, je odgovorio na žalbu podnosioca zahteva navodeći da je njegova žalba neosnovana, jer Obaveštenje od 6.3.2020. godine je izvršeno u skladu sa Zakonom o radu, odnosno članom 67 (1.3) i članom 71 (2).
85. Dana 04.juna.2020 godine, podnosilac zahteva je podneo tužbu Osnovnom sudu u kojoj je tražio ukidanje odluke-obaveštenja od 06.marta.2020. godine, povratak na posao i radne obaveze kao i naknadu prihoda.
86. Dana 07.februara.2021.godine, Osnovni sud je doneo je presudu [C.br.485/20], kojim je usvojio tužbeni zahtev podnosioca kao osnovan; poništeno je Obaveštenje tužene (LIMAK) za ne-obnavljanje ugovora o radu uz obavezu da se vrati na radno mesto u roku od 7 dana i da mu ujedno naknadi materijalnu štetu za period od 06.marta.2020. godine do 28.februara.2021. godine, na ime zarada, u iznosu od 5.439,87 evra.
87. U obrazloženju presude [C.br.485/20], Osnovnog suda stoji:

"[...] sud je na osnovu sprovedenih dokaza, na osnovu odredaba Zakona o radu, Zakona o parničnom postupku i Zakona o štrajku, došao do zaključka da je obaveštenje tužene za ne nastavljajanje ugovora o radu nezakonito, budući da je ova odluka doneta u suprotnosti sa članom 4. ZOO-a, pošto je mesto rada u kome je tužilac radio kod tužene, od momenta zasnivanja radnog odnosa po osnovu ugovora o radu na određeno vreme od 03.05.2018. godine bio na neodređeno vreme, koji je ugovor nastavljen sa 3 izmene i dopune ugovora o konkretnim poslovima, a koji ugovori su produženi do 03.04.2020. godine, dakle, ovim ugovorima i aneksima ugovora o nastavku rada u određeno vreme, povređeno je načelo savesnosti i poštenja, držanjem tužioca-tužena u neizvesnom pravnom stanju radnog odnosa od 03.08.2018. godine do prestanka radnog odnosa dana 03.04.2020. godine.

Takođe, tužena je, u slučaju otkaza ugovora o radu, odredila da će tužiocu prestati odnos na osnovu člana 71. st. 2 Zakona o radu na dan isteka ugovora, obavestivši ga u prethodnom roku od 30 dana, ne navodeći razloge za otkaz ugovora o radu, od poslodavca se zahtevalo pošto je u pitanju prestanak ugovora o radnog odnosa na dan otkazivanja radnog odnosa, treba da postoji jasan opis razloga zbog kojih je radni odnos prestao, razloga koji u konkretnom slučaju izostaju.

Obaveza tužene je bila da u obaveštenju o raskidu ugovora jasno navede razloge zbog kojih se ugovor o radu ne nastavlja, da li je učinio neku povredu, u slučaju da je učinio povredu, koju povredu je učinio, da je ova povreda a ušla u okvire izuzetno teškog ponašanja nakon kojeg se ne može opravdati nastavak rada, te je u vezi sa ovom povredom morao da se sprovede disciplinski postupak, te da u

konkretnom slučaju tužilac nije obezbeđeno pravo iznošenja odbrane ili njene verzije koja je u suprotnosti sa najvišim nacionalnim i međunarodnim aktima.“

88. Poslodavac Limak je podneo žalbu Apelacionom sudu na presudu [C.br.485/20], Osnovnog suda, navodeći povrede odredaba parničnog postupka, člana 182, stav 1 i 2 tačka n, člana 8 i člana 164 stav 4 ZPP-a; Netačne ili nepotpune provere činjeničnog stanja, član 183. ZPP-a; i Pogrešne primene materijalnog prava, član 184. ZPP-a.
89. Dana 16. decembra 2022.godine, Apelacioni sud je doneo presudu [Ac.br.9467/2021] kojom je usvojio žalbu poslodavca Limak-a, preinačio presudu [C.nr.485/20], Osnovnog suda na način da je tužbeni zahtev podnosioca u kome je tražio da se poništi odluka tuženog o ne produženje ugovora od 6.3.2020. godine, odbije kao neosnovan.
90. U obrazloženju presude [Ac.br.9467/2021] Apelacioni sud je naveo:

„Analizirajući odredbu člana 67. stav 1.3. Zakona o radu, koja predviđa raskid ugovora o radu po zakonskoj snazi istekom trajanja ugovora, Apelacioni sud je utvrdio da je u konkretnom slučaju prvo stepeni sud pogrešno primenio materijalno pravo kada je usvojio tužbeni zahtev tužioca na osnovu člana 70, 71, 78. i 79. Zakona o radu. Ovo iz razloga što se u ovom slučaju mora primeniti član 67 stav 1 tačka 1.3 Zakona o radu jer se radi o ugovoru o radu zaključenom na određeno vreme i nakon tog roka ugovor o radu prestaje po pravnoj obavezi (Ex lege), osim ako se ugovorne strane ne dogovore o njenom nastavku.

Dakle, ako je ugovor o radu u konkretnom slučaju zaključen na određeno vreme, nastavak istog bi bio izražen samo ako bi tužena, odnosno poslodavac (ujedno i tužilac) imao volju da nastavi takav ugovorni odnos, ako ne bi bilo (kao u ovom slučaju) vraćanje na radno mesto od strane suda predstavljalo bi nametanje volje stranaka i povredu osnovnih principa ugovornih odnosa (ovo pitanje je rešeno i presudom Vrhovnog suda Kosova Rev.br.457/2019, dana 30.01.2020. Shodno tome, za Apelacioni sud se obaveštenje tužene tužiocu smatra informativnim i potvrdnim obaveštenjem (sastavljenim u skladu sa odredbama člana 71. stav 2. Zakona o radu), budući da je tužilac imao ugovore o radu za određeni vremenski perioda, jasno je da protekom tog određenog perioda dolazi do prestanka radnog odnosa po zakonskoj snazi, zbog isteka trajanja ugovora o radu.“

91. Podnosilac zahteva je podneo zahtev za reviziju Vrhovnom sudu protiv presude [Ac.br.9467/2021] Apelacionog suda, navodeći da „Drugostepeni sud nije primenio materijalne odredbe člana 5. stava 1, člana 70. stava 1.4.1, 1.4.2 i 1.6, člana 70, 71. stav 1, u vezi sa članom 76. stav 1, člana 78, 79, člana 24. stav 1, Zakona o radu, člana 4. ZOO-a, člana 49, 54. Ustava Republike Kosova, u vezi sa članom 6 i 11. Evropske konvencije.“
92. Dana 29.marta 2023.godine, Vrhovni sud je doneo presudu [Rev.br.92/2023] kojom je odbio kao neosnovanu reviziju podnosioca, podnetu protiv presude [Ac.br.9467/2021] Apelacionog suda. U obrazloženju presude Vrhovni sud je naveo:

„Ovaj sud je ocenio da su tužilac i tužena slobodnom voljom zaključili ugovor o radu na određeno vreme, utvrđen članom 10. Zakona o radu, gde je određeno da: „Ugovor o radu zaključuje se u pisanoj formi i potpisuju ga poslodavac i zaposleni“, dok je stavom 2. tačka 2.2. ovog člana predviđeno zaključivanje

ugovora o radu u određeno vreme. Pored toga, članom 11. ovog zakona, kojim se uređuje sadržina ugovora o radu, utvrđeno je da: „Sadržaj ugovora o radu: 1.7. vreme trajanja ugovora za rad“. Na osnovu ovoga, ocenjeno je da su u konkretnom slučaju ispoštovani ovi zakonski kriterijumi, odnosno da je ugovor o radu zaključen između tužioca i tužene obuhvatao konkretan period na koji je zaključen ugovor i aneks ugovora, a stoga je tužilac bio svestan da zaključuje ugovor na određeno vreme.

ovom slučaju, na osnovu činjenice da je radni odnos bio na određeno vreme, tužena je postupila u skladu sa zakonom kada je mesec dana unapred obavestila tužioca da mu neće biti produžen ugovor o radu, koje je predviđeno da ističe u predviđenom roku. Zakon o radu članom 97. predviđa raskid ugovora o radu po pravnoj snazi a jedan od oblika je i prestanak trajanja ugovora, čime je u ovom slučaju u odnosu na tužioca ispunjen ovaj zakonski uslov, ali je jedina obaveza poslodavca u ovom slučaju da obavesti radnika mesec dana ranije, što je tužena u ovom slučaju i učinila.

Situacija bi bila drugačija da su tužilac i tužena u radnom odnosu na neodređeno vreme, ili da su se stekli zakonski uslovi da se smatra da je ugovor o radu na neodređeno vreme[...].“

Pregled činjenica u vezi sa petim podnosiocem zahteva (zahtev KI 176/23)

93. Podnosilac zahteva je od 16.juna 2016 godine pa do 31.januara .2020. godine. imao zasnovan radni odnos na određeno vreme sa poslodavcem Limak-om, na poziciju čistača terminala i zgrada. Njegov ugovor o radi je više puta produžavan ali uvek za određeni vremenski period.
94. Na osnovu spisa predmeta proizilazi da su 19.avgusta .2019. godine radnici LIMAK zapoceli štrajk, koji je organizovan od strane Sindikata i koji je trajao tri dana. Zahtevi štrajkača su se odnosili na uslove i njihove naknade (plaćanje za opasnost na radu, topli obrok, dodatne radne časove, ne diskriminacija, itd.).
95. Dana 31.januara.2020.godine, poslodavac Limak je podnosiocu zahteva poslao Obaveštenje o ne obnavljanju ugovora o radu.
96. Dana 07.februara.2020 godine, podnosilac zahteva je podneo zahtev žalbenoj instanci poslodavca Limak.
97. Dana 20.februara.2020. godine godine, Departman za ljudske resurse LIMAK-a, je odgovorio na žalbu podnosioca zahteva navodeći da je njegova žalba neosnovana, jer Obaveštenje od 31.1.2020. godine je izvršeno u skladu sa Zakonom o radu, odnosno članom 67 (1.3) i članom 71 (2).
98. Dana 13.marta.2020. godine, podnosilac zahteva je podneo tužbu Osnovnom sudu u kojoj je tražio poništavanje odluke-Obaveštenja od 31.januara.2020. godine; vraćanje na posao i radne zadatke kao i nadoknadu prihoda.
99. Dana 27.maja.2021. godine, Osnovni sud u Prištini, doneo je presudu [C.br. 464/20], kojom je usvojio kao osnovan tužbeni zahtev podnosioca; poništio je Obaveštenje tužene (LIMAK), za ne produženje ugovora za rad, obavezao je tuženu da u roku od 7 dana, vrati na posao i radne zadatke podnosioca, i istovremeno nadoknadi mu

materijalnu štetu za period od 01.02.2020. godine do 18.11.2020. godine, u ime plata, u iznosu od 2,384.50 evra.

100. U obrazloženju presude [C.br. 464/20], Osnovni sud je naveo:

“[...] sud je došao do zaključka da odluka tužene o ne obnavljanju protivzakonita, ista je doneta u suprotnosti sa odredbama člana 4. ZOO-a, zbog činjenice jer iako je radno mesto tužioca gde je radio kod tužene od početka prvog od 05.07.2019. godine, ugovora i amandmana ugovora od 27.12.2019. godine, gde je tužilac radio neprekidno, odnosno bilo je stalno radno mesto, tužena, kao poslodavac je zaključila ugovor za rad na određeno vreme od 05.07.2019. godine do 11.10.2019. godine i na neprekidan način sa njegovim 2 amandmanima, ovaj ugovor mu je nastavljen do 31.01.2020. godine, i do tog vremena, radno mesto gde je radio tužilac je bio stalno radno mesto, tako da sa takvim uzastopnim ugovorima izdatim na određeno vreme, prekršeno je načelo savesnosti i poštenja, na ovaj način, zadržavajući tužioca na nesigurno pravno stanje tokom postojanja radnog odnosa od 05.07.2019. godine do 31.01.2020. godine.

Tako da sud odlučuje da posloprimac ne može odustati od prava radnika koja proizilaze od obavezujućih odredbi iz člana 5.1. Zakona o radu, gde se određuje da je zabranjena bilo koja diskriminacija u zapošljavanju, zanimanju, u vezi sa regrutiranjem na zapošljavanje, obuku, promovisanju zapošljavanja, uslove zapošljavanja, disciplinske mere, prekid ili drugih pitanja iz radnog odnosa regulisanim sa ovim zakonom i drugim važećim zakonima, i po ovoj osnovi, tužena nije uspela da utvrdi činjenicu da se pridržavao zabrani diskriminacije.“

101. Poslodavac Limak je podneo žalbu Apelacionom sudu na presudu [C.br.464/20], Osnovnog suda, navodeći povrede odredaba parničnog postupka, člana 182, stav 1 i 2 tačka n, člana 8 i člana 164 stav 4 ZPP-a; Netačne ili nepotpune provere činjeničnog stanja, član 183. ZPP-a; i Pogrešne primene materijalnog prava, član 184. ZPP-a.
102. Dana 15.decembra.2022. godine Apelacioni sud je doneo presudu [Ac.br. 9165/2021], kojom je usvojio žalbu Limak-a, preinačio presudu [C.nr.464/20], Osnovnog suda na način da je tužbeni zahtev podnosioca u kome je tražio da se „poništi odluka tuženog o ne produženje ugovora od 31.januara 2020. godine, odbio kao neosnovan.
103. U obrazloženju presude [Ac.br.9467/2021] Apelacioni sud je naveo:

„[...] prema Apelacionom sudu, zasnivajući se u utvrđeno činjenično stanje, sada već i od prvostepenog suda, proizilazi da je tužilac imao ugovor za rad na određeno vreme, koji je u stvari produžen nekoliko puta, ali uprkos ovih produženja, celo radno iskustvo tužioca ne prelazi 10 godina, kao što se zahteva sa odredbama člana 10. stav 5, Zakona o radu, gde se na izričit način predviđa da „Ugovor za jedan određeni period koja se zasniva na jasan način ili samorazumljiv za jedan period dužeg od deset (10) godine, zaposlenja smatra se kao ugovor za neodređeno vreme“. Međutim, takvu situaciju nemamo u slučaju tužioca, koji prema spisima ovog predmeta, nije još imao dve godine radnog iskustva u vreme pokretanja ovog spora.

Apelacioni sud ocenjuje da je prvostepeni sud pogrešno primenio materijalno pravo kada je odlučio da poništi odluku od 31.01.2020. godine, na osnovu diskriminacije i tužioca vrati na radno mesto. Apelacioni sud je na osnovu

okolnosti i činjenica slučaja, ocenio da nedostaje uzročna veza između ne obnavljanja ugovor za rad i diskriminacije tužioca na radnom mestu. Odnoseći se načelu „pacta sunt servanda“, (stranke su slobodne da stvore ugovorne odnose, uključujući i vreme koliko će trajati takav odnos), tako da, član 11. Zakona o radu ne dozvoljava prekid radnog odnosa na osnovu važećeg zakona i kao takvo se reguliše Zakonom o radu. Takođe, sudska je praksa takođe da vraćanje na radno mesto bez isteka rokova ugovora je ne podržano zakonom, i kao takvo je neodrživo. Prema tome, u konkretnom slučaju tužioca, prvostepeni sud je pogrešno postupio kada je odlučio da se tužilac vrati na svoje radno mesto, jer, u konkretnom slučaju, rok ugovora je bio datum od 31.01.2020. godine, i pošto je bio ugovor na određeno vreme i tužilac još nema dve godine radnog iskustva, onda je isključivo pravo poslodavca, odnosno tuženog, da isti ugovor ponovo obnovi ili ne obnovi, ali sa obavezom da postupi prema članu 71. stav 2, Zakona o radu o vremenu obaveštenja“.

104. Podnosilac zahteva je podneo zahtev za reviziju Vrhovnom sudu protiv presude [Ac.br.9467/2021] Apelacionog suda, navodeći da Drugostepeni sud nije primenio materijalne odredbe člana 5. stava 1, člana 70. stava 1.4.1, 1.4.2 i 1.6, člana 70, 71. stav 1, u vezi sa članom 76. stav 1, člana 78, 79, člana 24. stav 1, Zakona o radu, člana 4. ZOO-a, člana 49, 54. Ustava Republike Kosova, u vezi sa članom 6 i 11. Evropske konvencije.

105. Dana 29.marta 2023.godine, Vrhovni sud je doneo presudu [Rev.br. 102/2023] kojom je odbio kao neosnovanu reviziju podnosioca, podnetu protiv presude [Ac.br.9467/2021] Apelacionog suda. U obrazloženju presude Vrhovni sud je naveo:

„Vrhovni sud Kosova je prihvatila stav drugostepenog suda i za primenu materijalnog prava, ocenjujući da u skladu sa utvrđenim činjeničnim stanjem, materijalno pravo je pravično i zakonito primenjeno, jer:

članom 67. stav 1, tačka 1.3, ovog zakona, određuje se: „Ugovor za rad prema zakona na snagu se prekida istekom vremena trajanja ugovora; ...“

Sa članom 71. stav 2 ovog zakona, određuje se: „Poslodavac ima pravo da raskine ugovor za rad na ograničeno vreme uz obaveštenje od trideset (30) kalendarskih dana, Poslodavac koji ne namerava obnoviti ugovor za određeni period treba da informiše zaposlenog najmanje trideset (30) dana pre isteka ugovora .Neuspeh da nastupa na ovaj način će dati zaposlenom pravo da produži za dodatnih trideset (30) kalendarskih dana uz isplatu pune plate.

Iz tumačenja zakonskih odredaba Zakona o radu i odredaba ugovora za rad od 16.10.2019. godine, 27.12.2019. godine i od 03.04.2018. godine i amandmana ugovora, kao i iz razmatranja svih dokaza i spisova predmeta, i Vrhovni sud Kosova je došao do zaključka da je tužbeni zahtev tužioca u potpunosti neosnovan. U ovom smislu, drugostepeni sud je na pravičan način konstatirao i odlučio da je tužbeni zahtev tužioca u potpunosti neosnovan kao u izreci presude [...]“.

Pregled činjenica u vezi sa šestim podnosiocem zahteva (zahtev KI 201/23)

106. Podnosilac zahteva je od 15.januara.2016. godine pa do 03.aprila.2020. godine, imao zasnovan radni odnos na određeno vreme sa poslodavcem Limak-om, na poziciju

rukovodilac utovara. Njegov ugovor o radi je više puta produžavan ali uvek za određeni vremenski period.

107. Na osnovu spisa predmeta proizilazi da su 19. avgusta 2019. god., radnici LIMAK započeli štrajk, koji je organizovan od strane Sindikata i koji je trajao tri dana. Zahtevi štrajkača su se odnosili na uslove i njihove naknade (plaćanje za opasnost na radu, topli obrok, dodatne radne časove, ne diskriminacija, itd.).
108. Dana 03. marta. 2020, poslodavac Limak je podnosiocu zahteva poslao Obaveštenje o ne obnavljanju ugovora o radu.
109. Dana 12. marta. 2020 godine, podnosilac zahteva je podneo zahtev žalbenoj instanci poslodavca Limak.
110. Dana 16. marta. 2020. godine, Departman za ljudske resurse LIMAK-a, je odgovorio na žalbu podnosioca zahteva navodeći da je njegova žalba neosnovana, jer Obaveštenje od 3.3.2020. godine je izvršeno u skladu sa Zakonom o radu, odnosno članom 67 (1.3) i članom 71 (2).
111. Dana 08. aprila. 2020. godine, podnosilac zahteva je podneo tužbu Osnovnom sudu u kojoj je tražio ukidanje odluke-obaveštenja od 03. marta. 2020. godine, povratak na posao i radne obaveze kao i naknadu prihoda.
112. Dana 06. jula. 2021. godine, Osnovni sud je doneo je presudu [C.br.498/2] kojim je usvojio tužbeni zahtev podnosioca kao osnovan; poništeno je Obaveštenje tužene (LIMAK) za ne obnavljanje ugovora o radu uz obavezu da se vrati na radno mesto u roku od 7 dana i da mu ujedno naknadi materijalnu štetu za period od 04. aprila. 2020. god. do 02. marta. 2021. god, na ime zarada, u iznosu od 5.662,32 evra.
113. U obrazloženju presude [C.br.498/2], Osnovni sud je naveo:

„Na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja i na osnovu gore navedenih zakonskih odredbi, sud je došao do zaključka da je odluka tužioca o ne obnavljanju ugovora o radu protiv zakonita i to da je ista kao takva doneta u suprotnosti sa odredbama iz člana 4. ZOO, to iz činjenice što, iako je radno mesto u kome je tužilac radio kod tuženog još od početka prvog ugovora o radu od 15.01.2016 god., ugovora od 15.07.2016. god., zajedno sa dopunom od 30.03.2017. god. i dopunama od 05.04.2019. god. i 18.04.2018. god., bio stalno radno mesto, tuženi kao poslodavac je zaključio ugovor o radu na određeno vreme još od 15.01.2016. god. i na neprekidan način je taj ugovor produžen do 03.04.2020. god., i je do tog vremena radno mesto gde je radio tužilac, bilo je stalno radno mesto, tako da je takvim uzastopnim ugovorima izdatih na određeno vreme, prekršeno načelo savesnosti i poštenja, držeći tako tužioca u stanju pravne nesigurnosti tokom postojanja radnog odnosa još od 15.01.2016. god. i se do 03.04.2020. god.

Stoga, sud je ocenio da poslodavac ne može da odustane od prava radnika koja proističu iz obavezujućih odredbi iz člana 5.1. Zakona o radu, gde se propisuje da je zabranjena diskriminacija u zapošljavanju i u profesiji, vezano sa regrutovanje u zaposlenosti, treiranje, promovisanje zapošljavanja, uslove zaposlenja, disciplinske mere anuliranja ugovora ili drugih pitanja uređena ovim zakonom i drugim važećim zakonima, i nad tim osnovom tuženi nije uspeo da utvrdi činjenicu da se uzdržao od zabrane diskriminacije.“

114. Limak je podneo žalbu Apelacionom sudu na presudu [C.br.498/20] Osnovnog suda, navodeći povrede odredaba parničnog postupka, člana 182, stav 1 i 2 tačka n, člana 8 i člana 164 stav 4 ZPP-a; Netačne ili nepotpune provere činjeničnog stanja, član 183. ZPP-a; i Pogrešne primene materijalnog prava, član 184. ZPP-a.
115. Dana 27.januara.2023. godine Apelacioni sud je doneo presudu [Ac.br. 9146/2021], kojom je usvojo žalbu poslodavca Limak-a, preinačio presudu [C.nr.498/20], Osnovnog suda na način da je tužbeni zahtev podnosioca u kome je tražio da se poništi odluka tuženog o ne produženje ugovora od 3.mata.2020. godine, odbio kao neosnovan.
116. U obrazloženju presude [Ac.br. 9146/2021], Apelacioni sud je naveo:
- “[...] ne obnavljanju ugovora o radu nije protiv zakonito, nego je u skladu sa članom 67., stav 1., tačka 1.3. Zakona o radu, gde se jasno određuje situacija raskida ugovora o radu po sili zakona, gde se između ostalog, u tački 1.3. navedenog člana naglašava da: “Ugovor za rad prema zakona na snagu se prekida istekom vreme trajanja ugovora“. Tako da, suđenje preko tog vremenskog trajanja ugovora je neosnovan na zakon. Sa druge strane, tuženi kao poslodavac u ovom slučaju, nije obavezan za obnavljanje ugovora na određeno vreme nakon njegovog isteka, bez obzira na učinak zaposlenog, ali je obavezan da poštuje rok obaveštenja od 30 dana pre isteka ugovora. Izuzeće od toga čine ugovori na određeno vreme koji prekoračuju rok od 10 godina, kao što se predviđa članom 10., stav 5. Zakona o radu.*
- U slučaju tužioca, prvostepeni sud je podržao svoju odluku sa odredbama iz člana 80., stav 1., tačka 1.2. Zakona br. 03/L-212 gde je propisano da: „ukoliko se udaljavanje sa posla ocenjuje kao nezakonito prema članu 5 ovog zakona, sud može da ponovo vraća zaposlenog na njegovo radno mesto i nalaže nadoknadu svih plata i drugih izgubljenih dobiti tokom celog vremena nezakonitog udaljavanja sa posla“.*
- Međutim, po Apelacionom sudu, u konkretnom slučaju prvostepeni sud nije obrazložio ni izvodio nijedan dokaz koji dokazuje da se bavimo sa odredbama iz člana 5. gore navedenog zakona, ili da predstavlja diskriminaciju ili nad kojim osnovom je izvršena diskriminacija tužioca u konkretnoj situaciji, iako se u ovom slučaju bavimo sa raskidom ugovora o radu po sili zakona iz člana 67., stav 1., tačka 1.3. Zakona o radu, člana 6.1., odnosno člana 1., tačka 1.1. ugovora o radu, u vezi sa članom 10., odnosno 11., stav 1.11. Zakona o radu.“*
117. Podnosilac zahteva je podneo zahtev za reviziju Vrhovnom sudu protiv presude [Ac.br. 9146/2021], Apelacionog suda, navodeći da Drugostepeni sud nije primenio materijalne odredbe člana 5. stava 1, člana 70. stava 1.4.1, 1.4.2 i 1.6, člana 70, 71. stav 1, u vezi sa članom 76. stav 1, člana 78, 79, člana 24. stav 1, Zakona o radu, člana 4. ZOO-a, člana 49, 54. Ustava Republike Kosova, u vezi sa članom 6 i 11. Evropske konvencije.
118. Dana 27.aprila 2023.godine, Vrhovni sud je doneo presudu [Rev.br.147/2023] kojom je odbio kao neosnovanu reviziju podnosioca, podnetu protiv presude [Ac.br. 9146/2021], Apelacionog suda. U obrazloženju presude Vrhovni sud je naveo:

„[...] radni odnos tuziocu je bio zaključen na određeno vreme, [...] isti nije obnovljen jer je istekao po sili zakona (ex lege – član 67., stav 1., pod stav 1.3. Zakona o radu). Iako se po zakonskoj odredbi iz člana 10., stav 2., pod stav 2.2. Zakona o radu predviđa da se ugovor o radu zaključuje i „na određeno vreme“, kao što je slučaj u konkretnom pravno – parničnom slučaju. U međuvremenu, odredbama iz člana 71., stav 2. Zakona o radu, propisuje se da: „Poslodavac ima pravo da raskine Ugovor o radu na ograničeno vreme uz obaveštenje od trideset (30) kalendarskih dana. Poslodavac koji ne namerava obnoviti ugovor za određeni period treba da informiše zaposlenog najmanje trideset (30) dana pre isteka ugovora. Neuspeh da nastupa na ovaj način će dati zaposlenom pravo da produži za dodatnih trideset (30) kalendarskih dana uz isplatu pune plate“, stoga su gore navedene odredbe, u konkretnom slučaju pravično primenjene, kao što je utvrdio i drugostepeni sud, prema tome, iz toga Vrhovni sud Kosova je ocenio da nisu održivi navodi iz revizije o pogrešnoj primeni materijalnog prava, dok je pobijena presuda pravična i zakonita.

[...] u gore navedenom kontekstu, nisu održiva ni kazanja iz revizije u vezi sa navodom da se u ovom slučaju bavimo kolektivnim otpuštanjem sa posla, odnosno po članu 76. ZR, a koji nije održiv zbog činjenice što odredba iz člana 76.1. ZR, koja govori o kolektivnom otpuštanju sa posla, odnosi se na odredbu iz člana 70., stav 1., pod stav 1.1. ZR, koja govori o raskidu ugovora o radu od strane poslodavca kada se takav raskid opravdava sa ekonomskim tehničkim ili organizacijskim razlozima, a što ovde nije slučaj, zato što se u konkretnom pravno – parničnom slučaju bavimo sa raskidom ugovora o radu po sili zakona, odnosno sa odredbama iz člana 67.1.1.3. ZR, a koja predviđa da se ugovor o radu po sili zakona prekida „istekom vreme trajanja ugovora“, kao što je i konkretan pravno – parnični slučaj“.

Navodi podnosioca zahteva

119. Podnosioci u svih šest zahteva navode povrede prava i slobode zagarantovana članovima 24. [Jednakost pred zakonom], 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], 46. [Pravo na imovinu] Ustava, kao i članovima 6. (Pravo na pravično suđenje), 14. (Zabrana diskriminacije), članom, 1 protokola 1 (Zaštita imovine) i članom 1 protokola 12 (Opštav zabrana diskriminacije) EKLJP. Imajući to u vidu, Sud će u nastavku zahteva sve navode podnosioca predstaviti kao jednu celinu.

i) Navodi podnosioca zahteva u vezi sa povredom člana 31 Ustava u vezi sa članom 6 EKLJP

120. Sto se tice navodnih povreda člana 31 Ustava u vezi sa članom 6 EKLJP, podnosioci zahteva smatraju da su redovni sudovi u sklopu prava na pravično suđenje povredili dva osnovna principa tog načela, a) princip prava na obrazloženu sudsku odluku, i, b) princip pravne sigurnosti.
121. U odnosu na **a)** princip povreda prava na obrazloženu sudsku odluku, podnosioci zahteva navode da je svojoj praksi, Ustavni sud stalno pratio tumačenja ESLJP, po kojem se pravo na obrazloženu sudsku odluku povređuje kada sudovi nisu obradili neki od važnih navoda ili argumenata stranaka. Tako da je Ustavni sud našao povredu prava na pravično i nepristrasno suđenje zbog ne obrazloženja sudskih odluka u nekoliko slučajeva kada redovni sudovi nisu obradili neki važni navod koji su stranke pokrenule pred tim sudovima (vidi slučajeve Ustavnog suda; KI 135/14, KI 138/15, KI 22/16, KI 177/19).

122. U prilog toj tvrdnji podnosioci zahteva navode da, Apelacioni sud i Vrhovni sud uopšte nisu obradili neke od osnovnih navoda pokrenutih sa revizijom od njihove strane, dok su samo površinski napomenuli neke drugih navoda pokrenutih kako u žalbi tako i u reviziji, *tako da, Apelaioci i Vrhovni sud uopšte nisu obradili navode da su oni kažnjeni od poslodavca samo zbog njegovog učešća u štrajku u avgustu 2019. godine.*
123. U odnosu na **b)** princip pravne sigurnosti, podnosioci zahteva navode, da su Apelacioni sud i Vrhovni sud povredili načelo pravne sigurnosti zbog ne konsistentnog pristupa koji su sudovi zauzeli u odnosu na radnike LIMAK-a, uključujući tu i njihove slučajeve. U prilog tome, podnosioci zahteva navode da *“Konzistentnost donošenja sudske odluke je bitan element pravne sigurnosti, te da ne produženje radnog odnosa radnicima LIMAK (Aerodroma u Prištini) koji su imali ugovor na određeno vreme, kosovski sudovi su pratili različite pristupe, donoseći protivrečne odluke i dajući različite sudske epilogе sprovedenim procedurama za iste slučajeve”.*
124. Kao primer te nekonzistentnosti sudske prakse, podnosioci zahteva su naveli nekoliko slučajeva u kojima su sudovi zauzeli drugačiji pristup, konkretnije, slučajeve V. K., L. H., i E.A.

ii) Navodi podnosioca zahteva u vezi sa povredom člana 24 Ustava u vezi sa članom 14 i članom 1 protokola 12 EKLJP

125. Svih šest podnosioca zahteva u prilog povredi člana 24 Ustava navode, da je zaštita od diskriminacije predviđena ne samo Ustavom već i članom 5 Zakona o radu, kao i članom 14, i članom 1 protokola 12 EKLJP, pri tome navodeći i praksu ESLJP u slučajevima *Danilenkov i drugi protiv Rusije, Zakharova i ostali protiv Rusije.*
126. Konkretnije podnosioci zahteva smatraju da je u njihovim slučajevima došlo do diskriminacije od strane njihovog poslodavca Limak-a iz razloga što samo radnicima koji su učestvovali u štrajku organizovanog od Sindikata, na masovan način nije produžen ugovor o radu. Zaposleni nije pružio nijedno jedino obrazloženje da je to masovno otpuštanje, odnosno ne produžavanje ugovora o radu, u vezi sa nekom reorganizacijom, planiranjem ili drugim poslovnim i organizacionim aspektom preduzeća.
127. Štaviše, podnosioci zahteva kao jasan diskriminatorni čin poslodavca limak-a navode da je uporedo sa kolektivnim otpuštanjem sa posla njih i 60 drugih radnika, poslodavac (LIMAK) zaposlio 50 novih radnika, uključujući i radnike za radno mesto koje su obavljali podnosioci zahteva za oko četiri godine.
128. Dakle shodno navodima podnosioca zahteva, glavno pitanje u vezi sa diskriminacijom nije da li je poslodavac (LIMAK) imao pravo da ne produži ugovore o radu zaključenih na određeno vreme; nego pitanje, da li je poslodavac imao pravo da ne produži radni odnos radnicima, kao oblik kazne zbog njihovog učešća u štrajku koji je organizovan od Sindikata?

iii) Navodi podnosioca zahteva u vezi sa povredom člana 46 Ustava u vezi sa članom 1 protokola 1 EKLJP

129. Podnosioci zahteva i u vezi navoda o povredi prava na imovinu ponavljaju da je *Ustavni sud Kosova* zasnivajući se na sudsku praksu *ESLJP*, u više slučajeva tumačio pravne granice zaštite imovinskih prava. Tako da je *Ustavni sud* tumačio da se imovinsko pravo sastoji od tri raznih pravila. Prvo pravilo, koje je opšte prirode, formuliše načelo mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, obuhvaća lišavanje od imovine i podvrgava istu određenim uslovima. Treće pravilo priznaje državama, između ostalog, pravo da bi kontrolisali korišćenje imovine u skladu sa opštim interesom, primenom tih zakona koje one smatraju potrebnima za tu svrhu (vidi slučajeve *Ustavnog suda*, KI 50/16, KI 86/18 kao i slučajeve *ESLJP*, *Sporrong i Lonnrot protiv Švedske*; *James i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*).
130. U prilog tome, podnosioci zahteva posebno povredu prava na imovinu dovode u vezu sa „legitimnim očekivanjima“ pri tome citirajući presude suda u slučajevima KI 44/18, KI 194/48: KI 86/18).
131. Upravo sa tim u vezi podnosioci zahteva tvrde da su oni lišeni ličnog dohotka i drugih materijalnih koristi koje proističu iz radnog odnosa koji je njema prekinut diskriminatorskom odlukom poslodavca, kao i zbog njeinih legitimnih očekivanja zasnovanih na odluku Inspekcije rada koji nisu materijalizovana.

Zahtevi podnosioca pred ustavnim sudom

132. Svi podnosioci zahteva traže od Suda da proglasi zahteve prihvatljivim, da utvrdi da osporene presude Vrhovnog suda Kosova, povređuju članove 24., 31. i 46. Ustava, da se predmeti vrate Apelacionom sudu na ponovno odlučivanje.

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

Član 24.

[Jednakost pred zakonom]

“1. Pred zakonom su svi jednaki. Svako ima pravo na jednaku zakonsku zaštitu, bez diskriminacije.

2. Niko se ne sme diskriminisati na osnovu rase, boje, pola, jezika, veroispovesti, političkog ili nekog drugog uverenja, nacionalnog ili društvenog porekla, veze sa nekom zajednicom, imovine, ekonomskog ili socijalnog stanja, seksualnog opredeljenja, rođenja, ograničene sposobnosti ili nekog drugog ličnog statusa..

3. Načelo jednakosti pred zakonom ne sprečava sprovođenje i usvajanje privremenih mera, neophodnih za zaštitu i napredak prava pojedinaca i grupa koje nisu jednake. Takve mere se mogu sprovesti samo do ostvarenja cilja radi kojeg su uspostavljene.“

Član 31.

[Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

„1.Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.

2.Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.

[...]“

Član 46

[Zaštita Imovine]

- „1. Garantuje se pravo na imovinu.
2. Korišćenje imovine je regulisano zakonom, u skladu sa javnim interesom.
3. Niko se ne može arbitrarno lišiti lične imovine. Republika Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo mogu izvršiti eksproprijaciju imovine ako je ista u skladu sa zakonom, ako je neophodna ili adekvatna za postizanje javnih ciljeva ili podržavanje javnog interesa, a za koju se vrši neposredna adekvatna kompenzacija licu ili licima, imovina kojih se eksproprijira.
4. O sporovima koje uzrokuje neko delo Republike Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo, a koji se smatraju eksproprijacijom, odlučuje nadležni sud.
5. Intelektualno pravo je zaštićeno zakonom.“

Evropska konvencija o ljudskim pravima

Član 6. (Pravo na pravično suđenje)

„1. Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona. Presuda se izriče javno, ali se štampa i javnost mogu isključiti s celog ili s dela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne bezbednosti u demokratskom društvu, kada to zahtevaju interesi maloletnika ili zaštita privatnog života stranaka, ili u meri koja je, po mišljenju suda, nužno potrebna u posebnim okolnostima kada bi javnost mogla da naškodi interesima pravde.
[...]

Član 14. (Zabrana diskriminacije)

„Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.“

Član 1. Protokola 12 (Opšta zabrana diskriminacije)

- „1. Uživanje svih prava utvrđenih zakonom osigurano je bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovinsko stanje, rođenje ili drugi status.
2. Nikog nijedan organ vlasti ne smije diskriminirati ni po kojem osnovu, kao što je navedeno u stavu 1.“

Relevantne zakonske odredbe

Zakon Br. 03/L-212 O RADU

Član 5 Zabrana diskriminacije u zapošljavanju

- „1. Diskriminacija je zabranjena u zapošljavanju i u profesiji, vezano sa rekrutovanje u zaposlenosti, treniranje, promisanje zapošljavanja, uslove

zaposlenja ,disciplinske mere anuliranja ugovora ili drugih pitanja uređena ovim zakonom i drugim važećim zakonima.“

2. Zabranjuje se neposredna ili posredna diskriminacija lica sa ograničenim sposobnostima prilikom zapošljavanja, unapređenja na radnom mestu i stručno uzdizanje, ako je za to radno mesto sposoban da obavlja posao na adekvatan način.

3. Ne smatra se diskriminacija,svaka razlika izuzece ili davanje prednosti,u vezi nekog određenog radnog mesta, na osnovu kriterijuma koji se traži i određuje za to radno mesto.

4. Poslodavac je obavezan da tokom zaposlenja radnika ,za isto radno mesto odredi kriterije i jednake mogućnosti kao za ženske tako i za muškarce.

5. Odredbe Zakona Br.2004/3 protiv diskriminacije, direktno će se primeniti kada je u pitanju radni odnos zasnovan između zaposlenog i poslodavca.“

Član 10 **Ugovor o radu**

„[...]

2. Ugovor o radu može se zaključiti:

2.1. na neodređeno vreme;

2.2. na određeno vreme; i

2.3. na posebne poslove i zadatke.

[...]

5. Ugovor za jedan određeni period koja se zasniva na jasan način ili samorazumljiv za jedan period dužeg od deset (10) godine, zaposlenja smatra se kao ugovor za neodređeno vreme“.

POGLAVLJE VIII **PRESTANAK RADNOG ODNOSA**

Član 67 **Prestanak ugovora o radu prema važećem zakonu**

1. „Ugovor za rad prema zakona na snagu se prekida:

[...]

1.3. istekom vreme trajanja ugovora;

[...]“

Član 71 Obaveštenje o raskidu ugovora o radu

„1. Poslodavac može raskinuti ugovor o radu na neodređeno vreme na osnovu člana 70 u sledećim vremenskim intervalima otkaza/najavljivanja:

1.1. od šest (6) meseci do dve (2) godine zaposlenja, trideset (30) kalendarskih dana

[...]“

Prihvatljivost zahteva

133. Sud prvo razmatra da li su ispunjeni uslovi prihvatljivosti koji su utvrđeni Ustavom i dalje precizirani Zakonom i Poslovnikom.

134. U tom smislu, Sud se poziva na stavove 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlaštene strane] Ustava, kojima je utvrđeno:

“1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlaštene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom”.

[...]

135. U nastavku, Sud takođe razmatra da li su svi podnosioci zahteva ispunili uslove prihvatljivosti koji su utvrđeni Zakonom. S tim u vezi, Sud se poziva na članove 47. (Individualni zahtevi), 48. (Tačnost podneska) i 49. (Rokovi) Zakona, kojima je propisano:

Član 47.
(Individualni zahtevi)

“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva”.

Član 48.
(Tačnost podneska)

“Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode su mu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori”.

Član 49.
(Rokovi)

“Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku...”.

136. Što se tiče ispunjenja ovih uslova, Sud na početku naglašava da su svi podnosioci zahteva ovlašćene strane, koje osporavaju akt javnog organa, odnosno različite presude Vrhovnog suda koje su donesene u različitim vremenskim intervalima, konkretnije: presudu [Rev.br.93/2023] od 24.marta 2023. godine, presudu [Rev. br. 103/23] od 28.marta 2023. godine, presudu [Rev.br. 101/2023] od 21.marta 2023. godine, presudu [Rev.br.92/2023], od 29.marta 2023. godine, presudu [Rev.br. 102/2023] od 29.marta 2023 godine, i presudu [Rev.br.93/2023] od 16.marta 2023. godine, nakon što su iscrpeli sva pravna sredstva propisana zakonom. Podnosioci zahteva su takođe naglasili osnovna prava i slobode za koja tvrde da su im povređena, u skladu sa zahtevima iz člana 48. Zakona i podneli su svoje zahteve u skladu sa rokovima utvrđenim u članu 49. Zakona.
137. Međutim, pored toga, Sud razmatra i da li su podnosioci zahteva ispunio uslove prihvatljivosti utvrđene pravilom 34. (Kriterijum o prihvatljivosti), odnosno odredbama stava (2) pravila 34. Poslovnika, kojim je propisano da:

(2) Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnosilac nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju”.

138. Sud prvenstveno ističe da navedeno pravilo, zasnovano na sudskoj praksi Evropskog suda za Ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP) i sudskoj praksi Suda, omogućava potonjem da zahtev proglasi neprihvatljivim iz razloga koji se odnose na meritum nekog slučaja. Tačnije, na osnovu ovog pravila, Sud može da da proglasi zahtev neprihvatljivim na osnovu i nakon ocene njegovog merituma, odnosno ako oceni da je sadržaj zahteva očigledno neosnovan po ustavnim osnovama, kako je to i propisano u stavu (2) pravila 34 Poslovnika o radu.
139. Na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ali i Suda, zahtev se može proglasiti neprihvatljivim kao “očigledno neosnovan” u celini ili samo u odnosu na određeni navod koji zahtev može sadržati. S tim u vezi, bilo bi tačnije kada bi se o istima govorilo kao o “očigledno neosnovanim navodima”. Poslednje pomenuti se na osnovu sudske prakse ESLJP-a mogu svrstati u četiri posebne grupe: (i) navodi koji se kvalifikuju kao navodi “četvrtog stepena”; (ii) navodi koje karakteriše “jasno ili očigledno odsustvo povrede”; (iii) “nepotkrepljeni ili neobrazloženi” navodi, onda kada je ispunjen jedan od sledeća dva podkriterijuma: a) kada podnosilac zahteva jednostavno navede jednu ili više odredaba Konvencije ili Ustava, ne objašnjavajući pritom na koji su način one prekršene, osim ukoliko je na osnovu činjenica i okolnosti predmeta povreda Ustava i EKLJP sasvim očigledna (vidi predmet ESLJP-a [Trofimchuk protiv Ukrajine](#), br. 4241/03, odluka od 31. maja 2005. godine; vidi takođe [Baillard protiv Francuske](#), br. 6032/04, odluka od 25. septembra 2008. godine); i b) kada podnosilac zahteva propusti ili odbije da predoči materijalne dokaze kojima bi potkrepio svoje navode (to naročito važi za odluke sudova ili drugih domaćih vlasti), osim ukoliko postoje izuzetne okolnosti koje su van njegove kontrole i koje ga sprečavaju da to učini (na primer, ako zatvorske vlasti odbiju da predoče Sudu dokumente iz spisa predmeta zatvorenika o kome je reč ili ako Sud sam ne odluči drugačije (vidi slučaj Suda KI166/20, podnosilac *Ministarstvo rada i socijalne zaštite*, rešenje o neprihvatljivosti od 5. januara 2021. godine, stav 43), i na kraju, (iv) “haotični ili nategnuti” navodi (vidi predmete ESLJP-a [Kemmache protiv Francuske](#), br. 17621/91, kategorija (i), [Juta Mentzen protiv Litvanije](#), br. 71074/01, kategorija (ii) i [Trofimchuk protiv Ukrajine](#), br. 4241/03, kategorija (iii)).
140. Sud na početku podseća da u postupku razmatranja navoda podnosioca zahteva, Sud, pozivajući se na svoju sudsku praksu i sudsku praksu Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP), naglašava da on nije vezan samo kategorizacijom povreda koje navodi podnosilac zahteva. U duhu načela *juris novit curia*, sam Sud je odgovoran za karakterizaciju ustavnih pitanja koja mogu biti sadržana u nekom konkretnom slučaju i može dobrovoljno razmotriti date žalbe na osnovu odredbi ili stavova na koje se stranke izričito ne pozivaju (vidi, u tom pogledu, slučaj Suda: [KI56/18](#), podnosilac: *Ahmet Frangu*, presuda od 22. jula 2020. godine, stav 81).
141. Pored toga, prema sudskoj praksi ESLJP-a, žalbu karakterišu činjenice sadržane u njoj, a ne samo pravni osnov i argumenti na koje se stranke izričito pozivaju (vidi predmet ESLJP-a: [Talpis protiv Italije](#), br. 41237/14, presuda od 18. septembra 2017. godine, stav 77 i tu citirane reference).
142. Međutim Sud, pre nego što nastavi sa analizom navoda podnosioca zahteva želi da navede da će on i u nastavku rešenja za svih šest zahteva pružiti jedinstveno pravno obrazloženje, imajući u vidu da su svi navodi podnosioca zahteva isti i, da svi zahtevi u potpunosti odgovaraju istom činjeničnom stanju.

143. Shodno tome vraćajući se na suštinu zahteva podnosioca, Sud nalazi da upravo suština svih njihovih navoda o povredi članova 24.31 i 46 Ustava kao i članova 6, 14 i člana 1 protokola 12 EKLJP leži u sumnji, da njihov poslodavac Limak nije želeo da im produži ugovore o radu koje su oni imali zaključene na određeni vremenski period iz razloga što su učestvovali u trodnevnom štrajku a koji je bio organizovan od strane sindikat.
144. Upravo takva radnja poslodavca Limak-a, navela je podnosiocima zahteva da pokrenu sudske postupake protiv njega pred redovnim sudovima u cilju dokazivanja njihovih sumnji i ocene zakonitosti odluka poslodavca Limak-a. Svi sudski postupci su se završili pravosnažnim presudama Vrhovnog suda koje podnosioci zahteva osporavaju u ovim zahtevima.
145. Imajući to u vidu, Sud će u nastavku rešenja sagledati sve navode podnosioca zahteva isključivo u odnosu na osporene presude Apelacionog i Vrhovnog suda, pri tome ne upuštajući se u analizu mogućih sumnji i razloga ne-produžavanja ugovora od strane poslodavca Limak-a, jer su upravo ti navodi podnosioca i te odluke Limak-a bile predmet sudske kontrole.
146. Sud će dakle u nastavku prvo sagledati navode podnosioca zahteva u odnosu na navodene povrede člana 31 Ustava u odnosu na član 6 EKLJP, pri tome analizirajući povrede dva principa tog načela, i to a) princip prava na obrazloženu sudsku odluku i, b) princip pravne sigurnosti, i to iz razloga što ostale navodne povrede, podnosioci zahteva predstavljaju upravo kao rezultat nepravilnosti sudske postupke.

i) Navodi podnosioca zahteva u vezi sa povredom; a) principa prava na obrazloženu sudsku odluku i, b) principa pravne sigurnosti, kao dela načela prava na parvično suđenje člana 31 Ustava u vezi sa članom 6 EKLJP

a) princip prava na obrazloženu sudsku odluku

147. Sagledavajući prvi navod Sud podseća da svi podnosioci tvrde da je do povrede principa prava na obrazloženu sudsku odluku, kao sastavnog dela prava na fer i nepristrasno suđenje garantovano članom 31 Ustava u vezi sa članom 6 EKLJP, došlo iz razloga što „*Apelacioni i Vrhovni sud uopšte nisu obradili neke od osnovnih navoda pokrenutih od njihove strane, dok su samo površinski obrazložili neke druge navode pokrenutih kako u žalbi tako i revizijom*“. Konkretnije, podnosioci smatraju da je navod koji Apelacioni u Vrhovni sud nisu obradili jeste navod, da su oni kažnjeni od strane poslodavca Limak ne-produžavanjem ugovora o radu samo iz razloga što su učestvovali u trodnevnom štrajku 2019. godine.
148. U prilog navoda o neobrazloženim sudskim odlukama, Sud podseća na svoju praksu kao i praksu ESLJP, u kojoj se decidno ističe da član 31. Ustava, odnosno član 6., stav 1 EKLJP-a, obavezuje sudove da daju obrazloženja za njihove odluke, oni su takođe konstatovali da to ne može da se shvati kao zahtev za detaljnim odgovorom na svaki argument (vidi slučajeve suda br. [KI24/22](#), podnosilac *Turkiye Is Bankasi A.D.-ogranak Kosovo*, rešenje o neprihvatljivosti od 27. oktobra 2022. godine, stav 44; br. [KI174/21](#) podnosilac *Bashkim Makiqi*, rešenje o neprihvatljivosti od 16. februara 2022. godine, stav 57) i br. [KI97/16](#) podnosilac *IKK Classic*, presuda od 4. decembra 2017. godine, stav 49.) takođe vidi slučajeve ESLJP-a [Van de Hurk protiv Holandije](#),

br. 16034/90, presuda od 19. aprila 1994. godine, stav 61; [*Higgins i ostali protiv Francuske*](#), br. 20124/92, presuda od 19. februara 1998. godine, stav 42).

149. Takođe Sud podseća je on konstantno tvrdio da nije njegova uloga da razmatra zaključke redovnih sudova u vezi sa činjeničnim stanjem i sprovođenjem materijalnog prava i da ne može da oceni same činjenice koje su navele jedan redovan sud da donese jednu odluku umesto neke druge odluke. Kad bi bilo drugačije, Sud bi postupao kao sud „četvrtog stepena“ što bi rezultiralo prevazilaženjem granica uspostavljenih njegovom jurisdikcijom (vidi, u tom kontekstu, slučaj ESLJP-a [*García Ruiz protiv Španije*](#), br. 30544/96 presuda od 21. januara 1999. godine, stav 28 i reference koje su tu korišćene; i takođe vidi slučajeve Suda [*KI128/18*](#) podnosilac *Limak Kosovo International Airport A.D. "Adem Jashari"*, rešenje o neprihvatljivosti od 27. maja 2019. godine, stav 56; i [*KI62/19*](#) podnosilac *Gani Gashi*, rešenje o neprihvatljivosti od 13. novembra 2019. godine, stav 58).
150. Dakle pravičnost sudskog postupaka u odnosu na obrazloženu sudsku odluku uvek se ocenjuje razmatrajući njegovu celinu, tako da jedna izolovana neregularnost ili neobrazloženi navod može biti nedovoljna da postupke u celini učini nepravičnim (vidi slučaj suda [*KI107/22*](#), *podnosilac* Valdet Avdiu, rešenje o neprihvatljivosti od 18. januara 2023. godine, stav 42; i slučaj ESLJP-a [*Mirolubovs protiv Letonije*](#), br. 798/05, presuda od 15. septembra 2009. godine, stav 103).
151. S tim u vezi, da bi Sud na adekvatan nači odgovorio na sve navode podnosioca zahteva mora da sagleda ne samo presude Apelacionog i Vrhovnog suda već i presude Osnovnog suda u odnosu na deo obrazloženja koji je bitan deo žalbenih navoda u cilju razumevanja toka postupka pred Apelacionim i Vrhovnim sudom.
152. Dakle sagledavajući presude Osnovnog suda evidentno je da je on za svih šest podnosioca zahteva prihvatio tužbene zahteve kao osnovane, pri tome pružajući obrazloženja da se odlukama poslodavca Limak-a o ne-obnavljanju ugovora o radu povređuju odredbe člana 13. Zakona o štrajku, pri tome dodajući [...] da tužiocima nisu produženi ugovori o radu samo zato što su bili učesnici štrajka koji je organizovao Sindikalno udruženje radnika, uprkos postignutom dogovoru između Suindikata Aerodroma i Uprave poslodavca (ovde tužene), da radnici u štrajku neće imati posledice zbog učešća u ovim štrajkovima.
153. Dakle rezimirajući svih šest presuda Osnovnog suda, Sud dolazi do zaključka da je izmeđuostalih takođe jedan od bitnih razloga zašto je Osnovni sud proglasio a, onda i poništio kao pavne nezakonitim odluke poslodavca Limak-a, o ne-produžavanju ugovora o radu za svih šest podnosioca, upravo činjenica da su oni učestvovali u trodnevnom štrajku, te da je takvo njihovo delo uticalo i na odluku poslodavca.
154. Međutim, Sud dalje nalazi, da se sa takvim zaključkom Osnovnog suda nije saglasio Apelacioni sud i to upravo iz razloga što je glavni zaključak o nezakonitosti odluka poslodavca Limak-a, Osnovni sud zasnovao na činjenici da je njihovo učešće u štrajku uzrokovalo i kaznene mere podnosioca u formi ne-produžavanja ugovora o radu, a da pri tome sud nije uzeo u obzir i zakonske odredbe Zakona o radu.
155. Za Apelacioni sud, a sa čime se slaže i ovaj Sud, do propusta u primeni materijalnog prava od strane Osnovnog sud je došlo iz razloga što je Osnovni sud propustio odlučujuću činjenicu „[...] da su tužioci celi period zasnivanja radnog odnosa sa tuženom imali ugovore na određeno vreme, pa se vraćanje na radna mesta, po

isteku perioda trajanja radnog odnosa, nije podržan zakonom članom 67 zakona o Radu, i kao takav je neodrživ.“

156. Sud je upravo sagledavajući zakonsku odredbu stava 1.3 člana 67. Zakona o radu na koju se pozvao Apelacioni sud primetio, da se njom upravo reguliše fakticko-pravna situacija u kojoj su se u našla svih šest podnosioca zahteva. Konkretnije da je istekom vremena trajanja njihovog ugovora o radu prestao i njihov radni odnos sa poslodavcem Limak-om.
157. Sud podseća da ugovor o radu, propisanim članom 10 Zakona o radu, predviđa da poslodavac i zaposleni mogu da zaključe ugovor o radu na neodređeno ili određeno vreme. Prema Zakonu o radu, ugovor o radu u kome nije utvrđeno vreme na koje se zaključuje smatra se ugovorom o radu na neodređeno vreme. Ovakvom odredbom zakonodavac je postavio ugovor o radu na neodređeno vreme kao pravilo i ono je predviđen stavom 2.1 člana 10 Zakona o radu, od koga postoje izuzeci koji se ogledaju u ugovorima o radu koji se zaključuju na određeni vremenski period a, koji je predviđen stavom 2.2 člana 10 Zakona o radu, i kao takav on se zaključuje samo pod zakonom određenim uslovima.
158. Dakle zaposleni koji radi na određeno vreme ima sva prava iz radnog odnosa, jedina je razlika što su kod njega ona oročena na period trajanja ugovora o radu koji prestaje da važi istekom vremena na koje je zaključen, a sto je upravo i bio slučaj kod podnosilaca zahteva.
159. Shodno tome, Sud je mišljenja da ne stoje navodi podnosilaca zahteva da Apelacioni sud nije uzeo u obzir a samim tim nije ni obrazložio navod koje oni smatraju bitnim. Upravo Apalacioni sud je na detaljan način objasnio, zašto se navodi podnosilaca zahteva u datim okolnostim ne mogu smatrati bitnim za ishod odluke poslodavca imajući u vidu okolnosti i prirodu njihovih ugovora koji su zaključeni shodno stavu 2.2 člana 10 Zakona o radu, a istekli su po sili zakona (*ex lege*), shodno članu 67., stav 1., pod stav 1.3. Zakona o radu.
160. Dalje, sagledavajući presude Vrhovnog suda u kontekstu navoda o njihovoj neobrazloženosti u odnosu na žalbene navode, po zaključku ovog Suda ne mogu da dovedu pod sumnju da se radi o neobrazloženim presudama u odnosu na odlučujuće činjenice koje su uticale na ishod sudskih postupaka podnosilaca. I to iz sledećih razloga, u osporenim presudama Sud je našao da je Vrhovni sud jasno konstatavao da je Osnovni sud pravilno zaključio činjenična stanja u odnosu na prirodu ugovora o radu kojie su podnosioci zahteva imali zaključenim sa poslodavcem Limak-om, dakle sama proiroda tih ugovora u korelaciji sa relevantnim zakonskim odredbama zakona o radu, nije mogla da vodi drugačijem ishodu sudskih postupka u odnosu na zakonitost prestanka njihovog radnog odnosa.
161. Šta više Vrhovni sud je u obrazloženjima presuda dao relevantne razloge za svoje odlučivanje, kako u pogledu utvrđenih činjenica tako i u pogledu primene prava, zbog čega se ne može reći da su takvi zaključci proizvoljna ili očigledno nerazumni. Sud naročito ukazuje da je Vrhovni sud, odlučujući o identičnim navodima svih šest podnosioca u svojim presudama dao jasne razloge o neutemeljenosti žalbenih navoda, čime je dao i odgovor na sva ključna pitanja za donošenje svojih presuda.
162. Dakle Sud takođe nalazi kao neosnovanim navode podnosilaca zahteva da presude Vrhovnog suda ne sadrže dovoljna obrazloženje o odlučujućim činjenicama koje utiču

na pravičnost njihovih sudskih postupaka, te samim tim smatra da su obrazloženja u skladu sa članom 31 Ustava u vezi sa članom 6 EKLJP.

b) princip pravne sigurnosti

163. Sagledavajući drugi navod, Sud nalazi da podnosioci zahteva povredu principa pravne sigurnosti dovode u vezu sa presudama Apelacionog i Vrhovnog suda pri tome, smatrajući „da su oni upravo svojim odlučivanjem povredili načelo pravne sigurnosti zbog ne konsistentnog pristupa koji su sudovi zauzeli u odnosu na radnike LIMAK-a.“ Kao dokaz takvom pristupu podnosioci zahteva su dostavili Sudu tri slučaja u kome su Apelacioni i Vrhovni sud odlučili drugačije.
164. U prilog navodu o povredi prave sigurnosti, Sud podseća da se načelom pravne sigurnosti garantuje određena stabilnost u pravnim situacijama i doprinosi se poverenju javnosti u sudove. S druge strane, postojanost protivrečnih sudskih odluka može da stvori stanje pravne nesigurnosti koje može da umanjuje poverenje javnosti u pravosudni sistem, dok je takvo poverenje očigledno jedan od bitnih elemenata države koja se zasniva na vladavini prava. Međutim, zahtevi pravne sigurnosti i zaštite legitimnog poverenja javnosti ne pružaju pravo na doslednost sudske prakse, a razvoj sudske prakse nije sam po sebi u suprotnosti sa pravilnim sprovođenjem pravde jer bi propust u održavanju dinamičnog i evolutivnog pristupa mogao da ugrozi reforme ili poboljšanja (vidi slučaj ESLJP [Borg protiv Malte](#), aplikacija [37537/13](#) presuda od 12.aprila 2016.godine, stav 107).
165. Dakle pri ocenjivanju da li su protivrečne odluke Vrhovnog suda bile u suprotnosti sa zahtevom pravičnog suđenja sadržanom u članu 6 stavu 1, ESLJP primenjuje test koji je prvo bio razrađen u građanskim predmetima ([Nejdet Şahin i Perihan Şahin protiv Turske](#), aplikacija [13279/05](#), presuda od 20.oktobar 2011, stav 53), a koji podrazumeva utvrđivanje da li postoje „duboke i dugotrajne razlike“ u sudskoj praksi vrhovnog suda, da li domaće pravo predviđa mehanizme za prevazilaženje tih razlika, jesu li ti mehanizmi primenjeni i, po potrebi, s kakvim dejstvom vidi slučaj ESLJP [Borg protiv Malte](#), aplikacija [37537/13](#) presuda od 12.aprila 2016.godine, stav 108).
166. Vraćajući se na navode podnosilaca zahteva o povredu principa pravne sigurnosti, u konkretnim zahtevima Sud zapaža da podnosioci tvrde da su Apelacioni i Vrhovni sud zauzeli drugačiji pristup u slučajevima Limak-a i da su samim tim drugačije odlučivali u odnosu na slučajeve sa istim činjeničnim stanjem. Sud, takođe, zapaža da su podnosioci ukazivali na tri odluke Vrhovnog suda kao dokaz u cilju opravdavanja takvih navoda.
167. Međutim, Sud podseća da samo postojanje protivrečnih sudskih odluka u okviru istog suda u pogledu sličnog činjeničnog i pravnog pitanja ne dovodi nužno do povrede načela pravne sigurnosti kao neodvojivog elementa prava na pravično suđenje ukoliko takvim postojanjem nisu stvorene duboke i dugoročne razlike u praksi jednog suda.
168. Shodno tome Sud, pre svega, zapaža da broj presuda na koje su podnosioci ukazali nije dovoljan da bi se ispitalo postojanje „duboke i dugotrajne razlike“ u sudskoj praksi domaćih sudova, odnosno podnosioci u konkretnom slučaju nisu predložili dokaze da je stvorena „kontinuirana nesigurnost“, te na taj način da je povređen princip pravne sigurnosti.

169. S druge strane, da bi Ustavni sud mogao da uporedi da li postoje „duboke i dugotrajne razlike“ u praksi Apelacionog i Vrhovnog suda u postupku odlučivanja u slučajevima na koje se podnosioci zahteva pozivaju, te da li se radi o potpuno istim činjeničnim i pravnim okolnostima, morao bi da isprd sebe ima ne samo tri presude u slučajevima na koje se podnosioci zahteva pozivaju, već i odluke koje su prethodile tim presudama ili neku drugu odluku (vidi presudu suda u slučaju br. KI133/20, Podnosilac [Raiffeisen Bank Kosovo J.S.C.](#) paragraf 146), a što podnosioci zahteva nisu dostavili, pa tek onda da donese svoje mišljenje i zaključke o sličnostima i razlikama između predmeta kao i između odluka redovnih sudova u slučajevima koje upoređuje sa slučajevima podnosilaca zahteva.
170. U tom kontekstu Sud mora da napomene još jednu činjenicu, a to je, da je zastupnik podnosilaca u zahtevima KI173/23, KI174/23, KI175/25, KI176/23, poslao dopunu zahteva koja je stigla u sudu u trenutku kada je sudija izvestilac već odobrio Preliminarni izveštaj za razmatranje. Međutim, i pored te činjenice Sud je sagledao i argumente iz dopunjenog zahteva koji su išli u prilogu tvrdnji o odstupanju od sudske prakse redovnih sudova u sličnim slučajevima, pri čemu je zastupnik sudu dostavio presudu Osnovnog i Apelacionog suda u slučaju lica M.H., kao dokaz tim tvrdnjama.
171. U dopunjenom zahtevu zastupnik je naveo, da su u slučaju lica M.H., Osnovni i Apelacioni sud usvojili tužbeni zatev, te samim tim i presudili u njegovu korist. Sud sagledavajući i ovaj navod kao i proceduralni deo postupka koji je vođen u slučaju lica M.H., smatra da on u datim okolnostima ne predstavlja valjan argument koji ide u prilog navodima da su redovni sudovi različito odlučivali u sličnim slučajevima, jer sama činjenica da je u uporednoj praksi na koju se zastupnik poziva, izostala ocena Vrhovnog suda po zahtevu za reviziju, ili je on u toku, za šta Sud nema informaciju jer ona nije dostavljena od strane zastupnika, je činjenica koja razlikuje zahteve koje on zastupa pred ovim sudom od sudskog postupka lica M.H., koji on predstavlja kao argumenat o neujednačenoj sudskoj praksi redovnih sudova.
172. U prilog tome, Sud još dodaje da su okolnosti slučajeva na koje se podnosioci zahteva pozivaju vezane za isti vremenski period kao i presude koje oni osporavaju pred sudom, što predstavlja činjenicu da se ne radi o „dugotrajnim razlikama“, u tumačenju istih zakoskih odredbi i donošenju različitih odluka u dužem vremenskom periodu. Šta više, da li se radi o odstupanju od sudske prakse u sličnim ili istim činjeničnim i pravnim okolnostima u dužem vremenskom periodu, na oceni je Vrhovnog suda koji ukoliko zaključi da postoje dugoročne razlike, u obavezi je da izvrši usaglašavanje kao što je i Sud zaključio u presudi KI 87/18, gde je između ostalog i našao „[...] da unutrašnje pravo predviđa mehanizme koji mogu da reše takve neusaglašenosti; (vidi slučaj KI 87/18, podnosilac zahteva ["IF Skadeforisikring"](#), presuda od 15. aprila 2019. godine).
173. U datim okolnostima Sud smatra da su navodi o kršenju principa pravne sigurnosti u okolnostima konkretnog slučaja bez osnova, te shodno tome zaključuje da se osporenim presudama podnosiocima zahteva ne povređuje princip pravne sigurnosti kao jedno od osnovnih vidova vladavine prava, koje je neodvojiv element prava na pravično suđenje člana 31 Ustava u vezi sa članom 6 EKLJP.

ii) Navodi podnosioca zahteva u vezi sa povredom člana 24 Ustava u vezi sa članom 14 i stavom 1 protokola 12 EKLJP

174. U odnosu na navode o diskriminaciji, podnosioci zahteva navode da je do diskriminacije došlo od strane njihovog poslodavca Limak-a, na način da su samo radnicima koji su učestvovali u štrajku kažnjeni sa ne-produživanjem ugovora o radu, što predstavlja povredu člana 24 Ustava u vezi sa članom 14 i članom 1 protokola 12 EKLJP.
175. U prilog tom Sud podseća na to da diskriminacija postoji ako rezultira različitim tretmanom pojedinaca u sličnim pozicijama i ako taj tretman nema objektivno ili razumno opravdanje. Da bi bio opravdan, tretman mora težiti zakonitom cilju, te mora postojati razuman odnos proporcionalnosti između korištenih sredstava i cilja koji se treba ostvariti (vidi odluku ESLJP [*Marckx protiv Belgije*](#), aplikacija br. [6833/74](#) od 13.juna 1979, stav 33).
176. Takođe Sud dodaje da shodno članu 5 Zakona o radu, zabrana diskriminacije je jedno od osnovnih načela radnog prava, koje se podjednako primenjuje i na zaposlene koji su zaključili ugovor o radu na određeno vreme. Sud navodi da je upravo zbog eliminacije mogućnosti da ova grupa radnika može biti dovedena u nepovoljnijem položaju u odnosu na radnike koji rade na neodređeno vreme predviđeno je da zaposleni na određeno vreme ne može biti lošije tretiran od uporedivog zaposlenog zbog ograničenja ugovora o radu, osim ako objektivni razlozi opravdavaju drugačiji tretman status uporedivog zaposlenog se određuje u odnosu na zaposlene koji su u istom preduzeću zaključili ugovor o radu na neodređeno vreme radi obavljanja istih ili sličnih poslova. Sadržina načela jednakosti pretpostavlja da zaposleni na određeno vreme uživaju ista individualna i kolektivna prava kao i zaposleni na neodređeno vreme.
177. Dakle zabrana od diskriminacije je u vezi sa aktivanim radnim statusom koje lice ima u trenutku važenja ugovora o radu i ona je u vezi sa uslovima, pravima kao i obavezama koja izviru iz radnog odnosa. Međutim, u konkretnim slučajevima pitanje diskriminacije koje podnosioci pokreću jeste pitanje koje proističe iz njihovih „navodnih sumnji“ o razlozima ne-produžavanja ugovora o radu od strane poslodavca a ne od uslova koji oni imaju i uživaju tokom vremenskog trajanja ugovora o radu.
178. I pored toga, Sud ne može a da ne primeti da je pitanje diskriminacije podnosilaca bilo predmet i sudske kontrole, pri čemu su Apelacioni i Vrhovni sud i zaključili da, podnosioci [...] „nisu opravdali niti sprovedi nijedan dokaz koji dokazuje da se radi o odredbi člana 5. gore navedenog zakona, odnosno koji predstavlja diskriminacije, odnosno po kom osnovu su tužioci diskriminirani, u konkretnoj situaciji, iako se u ovom slučaju radi o otkazu ugovora o radu po zakonskoj snazi [...]“.
179. Dakle Sud zaključuje da su i navodi podnosilaca o povredi zabrane diskriminacije iz člana 24 Ustava u vezi sa i članom 14. i članom 1 protokola 12 EKLJP takođe, neosnovani.

iii) Navodi podnosioca zahteva u vezi sa povredom člana 46 Ustava u vezi sa članom 1 protokola 1 EKLJP

180. Sud nalazi da podnosioci zahteva povredu prava na imovinu dovode u vezu sa „legitimnim očekivanjima“ pri tome navodeći, „da su oni lišeni ličnog dohotka i drugih materijalnih koristi koje proističu iz radnog odnosa koji je njema prekinut diskriminatorskom odlukom poslodavca [...]“.

181. U kontekstu tih navoda, Sud podseća da se u prethodnom delu rešenja on bavio navodima podnosioca o diskriminaciji i, da je posle njihove analize iste našao neosnovanim.
182. Međutim i pored toga Sud želi da doda da, pitanje legitimnih očekivanja može uživati zaštitu člana 1. Protokola br. 1 (vidi slučajeve ESLJP *Pressos Compania Naviera S.A. i drugi protiv Belgije*, aplikacija [17849/91](#), presuda od 20. novembra 1995, stava 31). Međutim da bi „očekivanje“ bilo legitimno, mora biti konkretnije od „puke nade“ i mora se temeljiti na zakonskoj odredbi ili pravnom aktu, kao što je sudska odluka, koji se odnosi na predmetni vlasnički interes (vidi odluku ESLJP *Kopecký protiv Slovačke stavovi* aplikacija br. [44912/98](#), presuda od 28. septembra 2004. para 49. – 50).
183. Shodno navedenom a u okolnostima konkretnog slučaja Sud smatra da su „očekivanja“ podnosioca zahteva mogla biti legitimna samo u onom delu vremenskog perioda za koji su oni imali vremensko važenje ugovora o radu, dok „očekivanja“ koja su oni imali za period mogućeg nastavka novog ugovora o radu (novog produžetka) ne može se smatrati legitimnim već „pukom nadom“, i kao takva, ta vrste legitimnih očekivanja ne može imati zaštitu člana 46 Ustava u vezi sa članom 1 protokola 1 EKLJP.
184. Imajući u vidu da „legitimna očekivanja“ ponosioca zahteva predstavljaju „puku nadu“, i da se ona ne temelje na zakonskoj odredbi ili pravnom aktu, Sud ih kao takve proglašava neosnovanim.

ZAKLJUČCI

185. U rezimeu svih prethodno navedenih razrada i analiza, Sud zaključuje:
- i) da navodi podnosioca zahteva o povredi člana 31. Ustava i člana 6. EKLJP, u pogledu „neobrazložene sudske odluke“ i „pravne sigurnosti“, spadaju u treću (iii) kategoriju „*nepotkrepljenih ili neobrazloženih*“ navodi, pa se stoga isti, kao takvi, moraju proglasiti očigledno neosnovanim na ustavnim osnovama;
 - ii) da navodi podnosioca zahteva o povredi člana 24. Ustava, člana 14. i člana 1 protokola 12 EKLJP, spadaju u treću (iii) kategoriju „*nepotkrepljenih ili neobrazloženih*“ navodi, pa se stoga isti, kao takvi, moraju proglasiti očigledno neosnovanim na ustavnim osnovama;
 - iii) da navodi podnosioca zahteva o povredi člana 46. Ustava i člana 1 protokola 1. EKLJP, spadaju u treću (iii) kategoriju „*nepotkrepljenih ili neobrazloženih*“ navodi, pa se stoga i ovi navodi moraju proglasiti očigledno neosnovanim na ustavnim osnovama;
186. Shodno tome, zahtevi svih šest podnosilaca zahteva se u celini moraju proglasiti neprihvatljivim, u skladu sa pravilom 34 (2) Poslovnika.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud Kosova, u skladu sa članom 113.1 i 7. Ustava, članovima 20. i 48. Zakona i u skladu sa pravilom 34 (2) Poslovnika o Radu, na sednici održanoj dana 13. februara 2024, jednoglasno,

ODLUČUJE

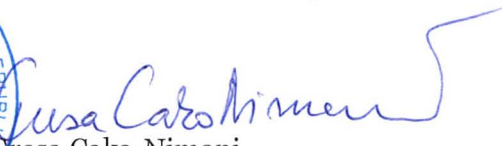
- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovo rešenje stranama;
- III. DA OBJAVI ovo rešenje u Službenom listu, u skladu sa članom 20.4 Zakona;
- IV. Ovo rešenje stupa na snagu danom objavljivanja u Službenom listu, u skladu sa stavom 5. člana 20. Zakona.

Sudija izvestilac

Safet Hoxha

Predsednica Ustavnog suda

Gresa Caka-Nimani